

گلشنِ گلشن

Ketabton.com

بهاره گلشنی خندانده کوی

اظهار الله اظہار

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surroundings is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Johnson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-

*Pher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000*

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

کاہنڈ دکل پیہ لاس کبھی خونڈ نہ گوی

اظہار اللہ اظہار

سنہ یکبتہ اف رائٹرز (رجسٹرڈ) پبلسور (پاکستان)

۳ انتساب

د هاڻي دروند پلار په نامه چې وايي
"د عيت زخمو نه لا بنگاره شي
پوهه چې څومره حجابونه راوړي"

* * *

د خوږې مور بې په نوم چې وايي
زما دې هېڅ نه دي پکار بچيه
رې دې ودان کړه زما هرڅه ته يې

* * *

د خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره د قرآن حافظ شي
او رې ترې جوړ کړي د اسلام مجاهد

له دا زما د والد صېب پروفېسر انعام الله جان قېن صاحب شعر دے
چې د هغوي په شعري مجموعۀ "ژوندون که بېلتون" کې چې چاپ دے
اظهار

د اشاعت حق محفوظ دے

کتاب : کابني دگل پاه لاس کېږي خوند: ټکوي
شاعر: اظهار الله اظهار
پاښتل: محمد فرېم انصاري
ترتيب: محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب
اهتمام: پروفېسر شوکت الله حن، محمد داؤد کمال
پروفېسر ټک: نوشاد حکيم، پروفېسر سيد ايوب شاه
روجه اشاعت: ۱۵ اگست ۲۰۰۰
پريس: انصاري پرنټنگ پريس محله جنگي پېښور
کتابت: ارشاد خان پښتو اکېډمي پېښور
قيمت: ۱۰۰ روپۍ

اظهار الله اظهار لکچرار اردو څانگه اسلاميه کالج

پېښور يونيورسټي

فون: ۲۴۰۳۰۵

هایئکو تہروتہی او نیوکی

دُ هایئکو ساخت او هیئت خہ دے . کومو معروضی حالاتو او نفسیاتی عواملو زہن و لہی دہ . خہ تاریخ ، ثقافتی او سماجی پس منظر لری او پنتو ادب تہ کلہ ، خٹکہ او لہ کومہ راغلی دہ . ددی وضاحتونو بچنی ضرورت نہ دے پاتی شوے . خکہ چہ اوس دُنیا دُ نورو ژبو او ادبیاتو نہ قطع نظر دُ پنتو ژبی او ادب دُ سر نقادانو او ادیبانو ہم پہ دی حوالی سرہ دومرہ ضروری مواد او اہم معلومات مخی تہ راوری دی چہ دوبارہ ذکر بہ لہی نوستونکی دُ تکرار دُ بی خونندی او دُ نظر دُ ستومانی سرہ مخ کری . گئی تو دی سلسلہ کئی زما مضمون چہ زما دُ هایئکو رومی مجموعہ "راتہ غور و نو کئی بگہری شہنگوی" کئی چاپ شوے دے . باید چہ اولوستی شی . او بیا پہ تہ تہ تہ دُ بناغلی محمد یاز غزل صہب تفسیاتی مقالہ چہ دُ هقوی دُ هایئکو پہ مجموعہ "دُ بناستونو دُ صحرا و ریخی" کئی موجودہ دہ

پہ دی حقلہ کئی کشاپی هوارولپ شی .

خکہ نو دلته زما مقصد دُ هایئکو پہ تیکنیک خہ تحقیقی مضمون یا مقالہ لیکل نہ دی بلکہ دُ هغی اختلافاتو سراسر ہم نہ بلکہ سرسری شان جاج اختل دی . چہ دُ تہی پہ مرستہ او دُ هایئکو پہ غندنہ کئی مخی تہ راغلی دی . ممکنہ دہ چہ پہ دی لہ کئی زہ دُ هایئکو خہ فنی او تیکنیکی اہخونہ ہم پہ گوتہ کری . ولہ حیثیت بہ لہی دُ بحث دُ غوبنتی او موضوع دُ تقاضونہ زیات هچ ہم نہ وی او زما دُ خبری سرہ بہ بچنی نہ متعارض کپنی چہ گئی زما دا لیک پہ هایئکو بانندی منضبط او مبسوط تحقیقی لیک نہ دے .

تر اوسہ پوری چہ دُ هایئکو پہ مخالفت کئی کوم لیکونہ زما لہ نظرہ راتہر شوی دی هغوکئی سنجیدہ او غیر سنجیدہ هر دوہ قلمہ ذہنی رویو برخہ اختل دی دہ . دی لہ کئی چہ غیر اصولی او دُ هایئکو دُ صنف سرہ بہ حسد ، عصبیت او بی علمی بانندی مینی بی خایہ مخالفتونہ پہ نظر راغلی . هغہ زہ دُ خیل بحث نہ خکہ او باسم چہ داسی ذہنی رویی دُ ژوند او ادب دُ غوبنتو نہ صرف خنہ دہ بلکہ دُ نا اہلی دُ پتولو پہ هخہ کئی دُ تہی پہ اویو دُ توپک ارغودلو نادانی دہ او دُ تہی سرہ دُ دہمنی کولو لاری هوارول دی .

ایتہ دُ تہی او هایئکو دُ تقابل پہ نتیجہ کئی چہ کوم اصولی اختلافات یا بنیادی استدہنی مخی تہ راغلی دی . باید

رد عمل بیکاره کړو۔ د مثال یو څو نمونې دا دي:

”چراغ نیک اس بات کا تعلق ہے کہ تیر شاعر کو مارتا ہے
 اور اسکو گمانی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو
 ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو بچے کی
 وسیع القبلی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔“

دوہمہ حوالہ:

”مون خلیق خوبہ نوم سرہ یو او د تپہی د خالق
 نوم چاتہ نہ وی معلوم نو دچا کارشہ دے سچہ یہ
 پتہ خیل وخت خرابوی۔ خنی خلق خو تر دی پوری
 وائی چہ تپہ شاعر ورکوی او ہائیکو ی لا ژوندے
 کوی مطلب دا چہ د ژبی او ادب غم چاسرہ نشته
 صرف او صرف د خیل خان غم پہ معنہ کوی دی۔“

د حیرانتیا خبرہ دا دہ چہ گران تنقید کونکو بناغلیو
 اخر څنگه دا فرض کړه چہ گنہ انظار الله انظار په فای ژوند
 کبہ د تپہی د اهمیت نه انکار کوی د خبری مطلب صرف او سر
 دو مره و چہ هائیکو په تخلیقی سطح د فرد د انفرادیت نغی نه
 کوی او خود نمائی چہ د تخلیق کار فطرت دے ورته هائیکو
 کبہ د تسکین موندلو زیاتی موقچہ پہ لاس وړی گنہ نو
 دغه معترضین دی پخپل گروان کبہ سر دتہ کوی او اوږدی
 وائی که چری د پنتو ژبی یو شاعر ادیب پخپله نامه نظم
 نشر، غزل، هائیکو، افسانہ، ناول، خاکه، نکل وغیرہ لیکي نو

چہ جائزہ یی واخستلے شي۔ خوله هر څه نه وړاندې زه
 بناغلیو ناقدینو ته فقط دومره گذارش کول غواړم چہ د
 کومو اعتراضونو مفصل او مدلل جوابونه ما په خپل
 مضمون ”هائیکو د پنتو ادب کېسپو تیر“ کې ورکړي دي هغه
 دي لازمي اولوي او د تصفیہ شوو اختلافاتو دي په بیا بیا
 یی حایه گردان نه کوي گنہ نو او دي بیا یی چہ زه په خپلو
 انتقادي معروضاتو کې په کوم کوم مقام تیندک شوه یا
 په کوم کومو حایونو کې تیر وتلیم۔ زلمے نقاد بناغلی
 ازاد اشغری صیب په دی باب کې لیکي۔

”راته غوږ ونو کبہ بنگرې شپنگوي، نوم هم
 بنایسته او د تاپل گتې اپ هم بنایسته..... د
 اکثر و ملگرونه چہ ما کوی تبصرې پرې ولوستې
 یا واوړېدې د هغې په باب به زه څه ووايم، خو
 دا به ووايم چہ که د اظهار د کتاب سر مقاله په
 غور ولوستے شي نو په دي کې ددغو بناغلیو
 معترضینو د قانع کولو دپاره مواد شته۔“

ما په خپل ذکر کړے شوي مضمون کې د حقیقت څرگند
 کړے وو چہ:

”د تپہی شاعر ورک وي او د هائیکو شاعر ژوندے
 او معلوم وي۔“

لهذا گڼو ناقدینو ددی خبرې په ترڅ کې سنجید او طنزیه

هنده به گنجی د پښتو د ادب پنگله او د پښتنو د اجتماعي ژوند
 سرمایه نه شي تسليمولې بلکې پښتانه به يې په دې سبب
 رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي هکله نو دا دې
 خپلو خپلو علاقه او وطنونو ته واپس کړې شي که هر
 څومره پکښې هم د پښتنو د تاريخ، ثقافت، تهذيب، رسمونو
 او مذهبي، سماجي او نفسياتي رويو انگازې وې نه راپورته
 کېږي. خداي دې نه کړي که چېرې داسې اوشي نو د پښتو
 ادب په لمن کې به اخر څه پاتې شي. اخر کوم خوا خوږه
 پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبې جولي دې د ادب د
 دې رنگارنگ اصنافو د سپردو نه سپوره پاتې شي. اوس هر
 کله چې تخليقي انفراديت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کې
 برخه اخلي او د قايي ترقي په هلوځلو کې هم خپل ځانته
 حيثيت برقرار ساتي. نو بيا په دې کې د اعتراض څه کښائش دے
 ددې باوجود چې په معلوم کېدلو يا نه ورکېدلو او د خپل
 ځان غم په مخه اختو کېدو د زمکې او اسمان فرق دے.
 پوستونکي دې اوس په خپله انصاف او کړي چې د پښتو ژبې
 او ادب د ترقي غوښتونکي ښاغلي معتريفين دي که
 اظهار الله. اظهار.

راقم المعروف ليکلي وو

”تهپې صرف علاقائي يا پښتو ادب متاثره کړې چې
 هايکو په افائي تناظر کېدو د دنيا د هرې

ژبې، ادب او طبيقي سترگې ځان ته را اړولي دي.
 ددې خبرې په ترڅ کې ښاغلي اسير منگل ليکي:
 ”په نې صرف علاقائي يا پښتو ادب کو متاثر کړاېه چېکه
 هايکو کې عالمي پذيرائي هونې هے. ميرے خيال ميں تهپے کي
 جو عالمي پذيرائي هونې هے وه ايشياء کے کسی اور صنف
 کو نصيب نهيں هونې. هېي وجه هے که انگريز مستشرقين
 نے زياده تحقيق تهپے پرکي هے اور اس صنف پر جامع
 کتابين لکھ کر عالمي ادب سے اس صنف کو روشناس کيا
 هے.“

د ترجيې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره
 داده چې د کوم اعتراض جواب ښاغلي اسير منگل کوي. هغه
 زما په مضمون کې يوځانے هم موجود نه دے او نه ما
 دا دعوي کړې ده چې تهپې ته په عالمي سطحه توجه نه ده
 شوې. مقصد يې دا و چې هايکو د دنيا په هره ژبه کې
 رواج موندلے دے او هره ژبه کې ليکے کېږي او تهپه
 د بين المللي پېژندکلو باوجود صرف په پښتو، پنجابي
 يا هندکو کې ليکے شوې ده. او هغه هم د بنيادي ساختيايي
 تبديلو سره. اوس که زما دې خبرې سره ښاغلي اسير منگل
 اتفاق نه لري نو بيا دې ماته په انگريزي، اطالوي، فرانسوي،
 جرمني، روسي، چيني، فارسي، اردو او د دنيا نورو لويو
 او وړو ژبو کې ليکې شوې يوڅو تهپې او ښائي وې ددې

برعکس هائيگوت و دنيا په هره ژبه کېدای ليکلې شوې ده او ليکلې کېږي. چې گڼ ماشومانه چې شکره - زما په خيال بناغله اسير منگلي زما نظرونه په پوره تناظر کېدای و کتلو هره ضرورت نه د هغه حسوس کېدای او د خپلې خوبې هغه عبارتونه چې دوستاي دي چې د هغوي ټاکلي شوي مقصد ته پرې تقويت رسېدای.

برعکس هائيگوت و دنيا په هره ژبه کېدای ليکلې شوې ده او ليکلې کېږي. چې گڼ ماشومانه چې شکره - زما په خيال بناغله اسير منگلي زما نظرونه په پوره تناظر کېدای و کتلو هره ضرورت نه د هغه حسوس کېدای او د خپلې خوبې هغه عبارتونه چې دوستاي دي چې د هغوي ټاکلي شوي مقصد ته پرې تقويت رسېدای.

گڼان بناغله مشتاق مجروح په خپل مشون اتي اينلا کو هائيگو کېدې په راقم الحروف د خپل خاص تنقيد ي چېر کلي کوي دي. ليکي ا

"نن اتي اينلا کو ميتونوې هوم کېدې زېږېدلې غځې هائيگو و غماشې اعلي ترينې نومې دي بلکې دا ښه په د شوق سره وېلې شوې اتي اينلا کو ميتونوې هوم کېدې زېږېدلې غځو هائيگو ته بيلو پرنتې وېل مناسب دي"

وراندې ليکي ا

"په شاهده کېدې راغلي ده چې پښتو شاعري کېدې تر اوسه د فلسفي شاعرانو نه علاوه بل چا نه غځې کوي نه ده کړې. واحد دا نو وارو صنف د چې غځې ليکونکيو د غځې کوي. د پاره خاص کړې د"

زه دا وېل نه غواړم چې بناغله مشتاق مجروح دي خپله اعلي و ارفع ادبي اعبي باندې لن غور اوکړي. بهر کف په ادب کېدې غځې کوي واقعي چې د غځې وړ اقدام د دغه

هم يودو غځې خيانت بکاري. در حقيقت غځې کوي يا غځې کاري د معاشرې د اخلاقياتو د چوکاټ نه د وتلو او د حد د ماتولو لونه جرم دے. چې د هوس ناکې، شهوت پرستي او عصمت فروشي ښکاره بلنې پکښې د انسان نه د ښه سوچ او نگ لاري خطا کوي او په سړي سترگې توروې. پښکه د داسې رجحان خلاف نه صرف قلبي جهاد پکار د بلکې داسې حال کېدې توره وېتل زيات مناسب دي البته که ددغې عناصرو په مرسته په يوه بي ضرره پېرايه کېدې د ژوند وړ بېلابېلې او ښوولې شي. يا د معاشرې برېښو او لغزېښونو پکښې په داسې هنر او غځندلې شي چې پکښې د لذت پرستي نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصوير راښکاره کېږي نو دا به غځې لټون پېر نه بلکې د اسلامي ادب په زمره کېدې راځي. ځکه چې د يو شي غلط او سم استعمال د هغې د ښه او بد فېصله کوي. اوس که يو نظم پرست "بهشتي زېږ" ته

ڪرڻي له سر راوره ناداني گهڻي
 گهرڪ چي ڏکوي چرگي نه ماتهريني
 ورله په پوزه ڪڻي بنه ورکوي

چي پکڻي ڏجرم اوسن قانوني اڀڄ په تشيبي انداز
 ڪڻي ورائندي شوع ڏے اودا حکمت پکڻي بيان شوع
 ڏے چي په بنحو پري نه ڏي ستول پکار گهڻي نو مازغه ڏي
 خرابيدے شي. خو بناغلي شتاق ته پکڻي بڻکاره غماشي
 بڻاري اوس ڏي دوستون کي چيله اوواي چي غماشي زما په
 هائيگو ڪڻي ده کنه ڏ بناغلي معترض په ذهن ڪڻي.

بحر تقدير که زما په هائيگو ڪڻي ڏ جاياتي حياتو ڏ
 ادراک او اظهار سره سره ڏ غماشي عناصر په لاشعوري
 توگه هم راغلي وي نو استغفر الله خدائے ته هي ڏي توبه
 وي. بلڪي زه ڏ دا رنگ هائيگو ڏ Disonه کولو اعلان ڪوم.

البتہ ڏ بناغلي شتاق مجروح صيب دا دعويٰ بهي بي
 حايه ده. چي گهڻي په ڊينتو ڪڻي ڏ فلسفي شاعرانن، علاوہ
 بل چا غماشي نه ده خوره ڪري مگر هائيگو ڪڻي ڏ اسي
 ڪڻي.

زه پوڻتنه ڪوم چي ايا خوشحال خان خٽک بابا فلسفي
 شاعر ۽ اوک نه، که جواب ڏي نفي ڪڻي وي نو بيا ڏ هغوي
 په شاعري ڪڻي چي ڪومي ناروا شوخي او اسپر شونه دي تر
 ڪومه پوري ڏ بناغلي ڏ يقيناً Defend ڪولے شي.

ڪوڪ شاستر وائي نو په ڏي ڪڻي به تصور ڏچا وي (هنذا
 دوه خمزنو نه په ڏي سلسله ڪڻي ڏ پر اهم ڏي يو موضوع
 او بل موضوع ته اڀروچ - اوس که يو بنه خيال ته غلط
 اڀروچ او شي نو بنه خيال به په ڏي سبب نه غندلے ڪڻي
 چي گهڻي ناروا اڀروچ ورته اوکريے شو بلڪي ڏ غلطو اندازو
 سر غوڻول به عين انصاف وي.

بناغلي شتاق مجروح چي ڏ راقم المعروف په ڪومو
 هائيگو باندي ڏ فحش گوويي تهمت گولے ڏے ڏ نموني په
 ڊول تري يو دوه هائيگو ورائندي ڪڻي.

واده ڪڻي پام ڪوه ناوخته ڏ ڪري
 چي استعمال ڪڻي ڏي اوبه نه راڻي
 نو ڏ ڪوهي ٻولي چيني اوچي شي

زه نه پوهينم چي آخر ڪوم داخلي انتشار بناغلي ڏي
 کج بعثت نه را او پارولو چي نقل ڪولے شوي هائيگو ڪڻي
 غماشي ده. چي نه ڏي لفظياتو ڪڻي ڏ هوسناکي شه ترغيب
 شته اونه ڏي معنيٰ ڏ شهوانيت چغلي خوري البتہ شر ڪنده
 پکڻي ڏ خاتم الانبياء ^{عليه السلام} ڏ وينا دا مفهوم ڏے چي نچ
 ڏي بالغ شي نو واده ورله اوکريه - حله چي زما په خيال
 ورستو تري ڪڻي پيچيدگه هم پيدا ڪڻي ڏے شي.
 بله هائيگو :-

دو ٻيڻه خبره دا ده جي بناغلي مشتاق جي د ٽيپي د پاكدامني
 نه صرف قابل دے. بلڪي وکالت جي هم کوي زما په خيال يا
 خوگني هغوي فقط نفس گشي او برگزیده ٽيپي اوربدي او
 لوستي دي او يا گني د ٽيپي لغاشي ورته لغاشي نه بنڪاري.
 د نقل کفر، کفر نه باشد په مصداق د بناغلي په خدمت
 کني دا شو ٽيپي ورايندي کني دي صراحت سره جي
 دا چرته اخوا د بخوا ٽيپي هم نه دي بلڪي د پڻتو ٽيپي
 مشهوري او معروف ٽيپي دي جي مڻند و مطبوعه ٽيپو
 کني شمير لے کني.

يا قربانے :

په ما دي خبته نغاره کپه
 ورکه غمه شاه جي شملو له به درتلمه
 جي خوله مي اخلي بم الله کپه
 پيريان پري ناست دي اثيري به شي مينه
 آسمان له ستور و غاره ورکپه
 ماله بي ننگه اشتاغب نه را کوينه
 سورے سورے پگولورا شي
 جي پرها رونه دي گندوم خوله درکومه
 دا د رشو نه چونگ دے - هيله لرم جي بناغلي مشتاق
 سره به دي ٽيپو په صفائي کني گني تاويلات او توجيحات
 وي گني نو دا به مڻي جي په پڻتو ٽيپه کني صرف فلسفي

شاعرانو بخش گويي نه ده کپي بلڪه د پڻتو ٽيپي کلاسک او
 کلاسيکي دواپه قومه شاعرانو ته ددغه اعزاز پٽڪي په سر
 دے . او دا جي ٽيپه هم د لغاشي د زد نه په نه ده پاڻي شوي.
 اصل کني جبايلات او لغاشي د يو تصوير دوه جدا جدا
 اړخونه دي خو مڻيج جي يوه ده يعني جنس. اوس که دجنس
 صحت مند اړخ واخستل شي. نو د جبال احساس به پيدا
 کني او که نه رنجور اړخ جي موضوع جوړه شي نو لغاشي
 به تري سازي بي - دغه وجه ده جي د جذباتو په غورڻنگ
 کني حئي وخت په دواپو کني د امتياز کرينه رابنڪل گرانه
 شي. په داسي نازکو مرحلو کني ذهن د هر قومه الائنس
 نه په سائل پکار وي گني نو داسي حالتونه به راپيدا کني
 لکه جي بناغلي معترض ورسره مخ شوي دے.

دائي اينه کوهائيو ليکونکي بناغلي مشتاق دا هم يکي
 ” زمونڊ د پڻتو نوو ليکونکيو د هائيوگوطرف ته
 مخه کپي ده او پکار هم ده د هني وجه چا کٽر
 اسرار صلح دا بيانوي جي په پڻتو کني زمونڊ
 متقدمينو دومره خه وٺائي دي جي اوسنو ليکونکيو
 ته جي خه پر پڻي نه دي نو هڪه دوي په دي
 نو وارد صنف کني د ليکلو کوششو نه کوي خو
 هغه ورسره دا هم وائي جي هائيوگو ليکونکي مانه
 ٽول سائيوگو بنڪاري زما يو بل ملگرے وائي جي

سڀيه وٺي ڏاڍي اصنافو قات راغلي ڏس ڇي
 اوس ڏجاڻي صنف نه کار اخستے ڪن ڇي. چاربهه
 مڙه شوڀ ڏه 'رباعي نسته' قصيد ڇهي ڏي
 پڪار ڏه ڇي زمونڻ شاعران دغه خپل اصناف را
 ژوندي ڪري اوڪه خامخايه ڏي اصنافو ڪنڀي طبع
 آزمائي نه ٿي ڪول نوڏ پڻتو خالص خپل صنف
 ٽپه ڇي ڏهاڻڪو نه مختصره هم ڏه په هغي ڪنڀي
 ڏي طبع آزمائي ڪوي

زه خپله هم دا غواڙم ڇي ٽپه ڏي اولڪي ٿي خو
 په ڏي ڪنڀي ٿوڪ ڇه ڪول ٿي ڇي اوس نوڪ ڪول ڏٺي په
 مقابله ڪنڀي ڏهاڻڪو تخليق له زياته ترجيح و رکوي. لهنذا
 پڪار ڏي ڇي ڏي عمل په ورستو ڏي نفسياتي عواملو او ڏ
 عصري غوڻتو ته پام ور اوگڙو ٿي او بيادا ڇي لوڻ
 تحريڪونه په مخالفتونو نه مري بلڪي نوره وده او زورموي.
 بحرڪف ڏ بناغلي مضمون نگار ڏ حوالې ڏي ڏي ليڪ نه قدم
 په قدم ڏهاڻڪو صنف سره ڏ هغوي ڏ لاشعور هغه
 پٽي عناد راڻرڪنڀي ڇي ڏ ائي اينه ڪو ليڪو باعث او
 بحرڪ گرڇڏل ڏس. بيا هم بناغلي مجروح ڇي ڏعتم ڏاڪڻ
 اسرار په حواله ڪوي خبري ڪري ڏي زه پري اعتماد ڪوم
 اوس هغوي پوهه ٿه او بناغلي ڏاڪڻ اسرار. البته دا
 خبره ڇي نو وار صنف هاڻڪو ته ڏ نو وڻڪو ٿي ڪلهه

شوي ڏه. ڇي متقدمينو ورته ڏ وٺلو دپاره هڻج نه ڏي
 پرڀني اصولاً غلطه او غڀ تحقيقي ڏه او ڏي حقيقت منلو
 نه سترگي پٽول ڏي. ڇي گڻي ڏهر دور ڏ ادب خپل تقاضا
 اسلوب، وڪڻن، نفسيات، حوالې او غوڻتني وي.

نن ڇي په ادب ڪنڀي ڏ علامت، سريلزم، ترقي پسند
 ڏاڏا ازم، تجرديت او ازادخيال ڏ تلازي و غڀه ڪوم فكري
 او ٽيڪنيڪي تحريڪونه راپورته ٿوي ڏي. او شعري او
 نثري ادب ٽي ڪوي ارتقاء او ارتفاع سره مڃ ڪري ڏس
 متقدمينو ڏ هغي خوب هم نه و ليدل او ڏ هغوي ڏ
 خيال په حاشيه ڪنڀي هم چرته دغه امكانات نه پرڀنڀدل
 زه دامم ڇي زمونڻه ڪلاسيڪي شاعرانو پڻتو ادب ته
 مستقل او پاخه بنيادونه وربخيلي ڏي او راتلونڪي ڪول
 ته لاري اساني ڪري ڏي خو دا دعويٰ ڇي گڻي ڏ شعر او ادب
 ڏ ارتقاء سفر هغوي ڏ موضوع او فن په اعتبار داسي ڪمال
 ته اورسو ڇي بل ڇاته ٽي پڪنڀي هڻج نه ڏي پرڀني زياته او
 سينه زوري ڏه.

ڏاڪڻ سبب زمانه زيات په ڏي خبره پوه ڏس ڇي تن
 او پروڻ ڪنڀي فرق وي تن ڇي دنيا ڏ ڪومو پڻين سره مڃ
 ڏه او ڪوم نوي نوي علوم او فنون په ڪنڀي معارف ڪنڀي
 يا ڪوم سائنسي ايجادونه او تجرڀي پڪنڀي ڪنڀي هغه ڏ متقدمينو
 زمانه ڪنڀي چرته وڪ او چوڻڪي ادب ماضي سره سره ڏ

عصري او زماني پېښو په نبض گوټي بډوي. (بندۍ عصري پېښې به د تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خامخاواتې وي او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. کښې نو په معاشره کښې به د ادب افاديت ختم شي. اوس که چرې د واکور صېب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو ادب به يو کام هم وړاندې لار نه شي او يو نه ختمد ونگر. محمود به يې په اعصابو لکه د خپسې ناست وي. دا حقيقت هم د چې دا سې سوچونو پښتو ادب ته لورې زيان ورسولې دے.

د بناغلي واکور اسرار ددې نيم پخته اعتراض يو بيل اړخ دا هم دے چې نوي ليکونکي هايکو ځکه يکي چې گڼې د بره نه د نظم د نورو اصنافو دروازي بندې کړې شوي دي. دا خبره هم بې حقيقه او د شاهدي خلاف ده ځکه چې نن سبا کوم ناسته هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرّ نظم او گڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله نه صرف پېژندل شو دي بلکې ادبي دنيا کښې منلې شوي او مستند دي مثلاً رياض تميم، محمد اياز غزل، شكيل احمد ناياب عامر گمياي، جنرال عبدالصمد مومند، نجيب الله عامر زېر حسرت او راقم الحرف پخپله هم چې شعري مجموعه "سترگو کښې خوب د گودر پاتې نشو" يې د چاچا کريم بخش د کال ۱۹۹۶ د ورمېښې انعام مستحقه گرځېدلې ده.

پاتې شو د گوران بناغلي واکور اسرار دا اعتراض چې د هايکو ليکونکي ټول سايکو دي. نو دا د هايکو تخليق او نويو د ذهني او نفسي کمپيو نو نه سراسر د بې علمي ثبوت دے او د هغې بهتان لرازي يوه کړې ده چې د هايکو غنډ ونگي يې وخت په وخت په څه نه څه شکل کښې کوي. زه نام چې بناغلي واکور صېب د ايم. بي. بي. ايس گوري تر لاسه کړې ده او سيکټري د ايم. بي. بي. ايس په نصاب کښې يو څانگه ده خودا هم حقيقت کښې چې بناغلي واکور اسرار صېب چرته هم پروفېشنل سايکټرېسټ نه پاتې شوے. بلکې د ملازمت دوران کښې او د ريتارمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه ورستو يې چرته عام پريکټس هم نه دے کړے او نه د هايکو د رغورانو د هغوي نه د علاج کولو څه شهادت په لاس راځي نو بيا اخر څنگه د هغوي ددې خيالي تشخيص سره اتفاق ولرے شي چې هايکو ليکونکي ټول سايکو دي اوس که بناغلي د ادب په دې تخليقي صنف کښې ځان له د ځايه پېدا کولو خوا هڅې لرونکيو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بيا خود ادب د هر صنف سره تر يې د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کښې راځي ځکه چې علت او سبب يې يو او مشترک دے. او که چرې بناغلي د هايکو سره د سايکو د قافيايې د سمون په وجه مزاح پېدا کول غواړي نو چرې به ادب ورته زه دا وپېل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

پیدا کونو دغه وسیله اوتی آف فیشن کونو کپنی او بالفرنس
 که د مزاج پیدا کو او دغه انداز خپل کرے شی نو ممکنه ده
 چی شوک دا هم اووایی چی د غزل لیکو نکی خپل وی د کتل لیکو نکی
 دل اول وی او د تپنی خالق کپی وی عالی هند القیاس ولی دا
 به د مزاج پیدا کونو د پوره پر پوتی حربه او وسیله وی
 او هغه مزاج چی نفع په نفعه د یو انسان یا د یو طبیعی
 جذبات او احساسات زحیی کوی. د ادب د اعلی او رفیع
 منصب سره هچ سمون نه لری.

تر شو پوری چی د ای ایسا کو هاینکو د مضمون نگار
 بناغلی شتاق مجروح د یو بل ملگری دوی احتیاج تعلق
 دے چی کنی چاربتنه 'قصیده' رباعی او تپه خه مره
 شوی خو نه دی چی لیکو نکی چاپانی صنف هاینکو لیکي.
 د پری حایه په دی چی یو هاینکو لیکو نکی هم دا نه
 وی وپلی چی شوک دی په گوته شوی دخی اصنافو کنبی
 طبع ازماپی نه کوی ددی اعتراض نوعیت بیچی دا سپی دے که
 چی شوک اووایی چی لو بناری دی کرکت 'هاکی' جناسک او
 سکواش وغیره نه کوی. بلکې ددی په خاے دی کشتی
 میرغپ کبابی او گولی ونه و وغیره کول شروع کری چی
 چرته روایت ئی ختم نه شی. بله لویه د افسوس خبره دا
 ده چی د "هندا ماکنزم" غوندي د فغیم تحقیقی کتاب
 لیکونکے بناغلی شتاق چی د کوم ملگری په حواله خبره کری

۵۰ - نو د هغه هچ نوم ' ادبی حیثیت او درک ئی نه دے په
 گوته کرے چی د تحقیقی اصولو خلاف او ادبی دیانت نه
 قیسته ده. زما په خیال دغه رنگ بناغلی شتاق مجروح د
 یو فرمی کردار په خوله کنبی خپله ژبه ایبې ده او په
 پوی تراشای شوی مجسمه کنبی ئی د هاینکو خلاف خپل
 ذاتی جذبات وراوندی کری دی خو سرے شه اووایی زمونږ
 قایمی مزاج داسې جوړ شوے دے چی مونږ مری راژوندي
 کوو او ژوندي وژنو.

پروفیسر بناغلی داورخان داؤد په خپل یو مضمون کنبی
 د هاینکو او تپنی د هیئت د اختلاف په حقله لیکي:
 "خنی محققین د تپنی د هاینکو سره نزدی تعلق
 په گوته کوی خو که وکتے شی نو بنیادی لحاظ
 سره دی دواړو کنبی د هیئت په لحاظ د پری زیات
 فرق دے. هاینکو د چاپانی ادب یو مشهور صنف
 دے. که د تپنی ددی د خصوصیت او مقبولیت
 راز هم ددی په اختصار او جامعیت کنبی دے
 خو هاینکو کنبی صرف درې مصرعی وی. رومی
 مصرعه کنبی پنځه، دوهمه کنبی اووه او دریمه
 کنبی پنځه سوتی اهنگونه وی یعنی دا ټول نظم
 اوولس سوتی اهنگونه لری. رومی او دریمه
 مصرعه ئی برابره او هم قافیہ او دوهمه یا منحنی

ڏي ڏوڙ صوتي اهنگونو سومره ڏ ڏوي نه
اورده وي يعني هائيگو ڏ هيٺ او موضوع دوارو
په لحاظ ڏ مخصوص شرائطو پابنده وي.

ڏ هائيگو ڏ صوتي اهنگ نظام ڏ بحر متقارب
ددې ارکانو مطابق ڪېڏي شي

	}	۵	=	فعلن فعلن فع
۱۴		<	=	فعلن فعلن فعلن فع
		۵	=	فعلن فعلن فع

خو ددې برعڪس ڏ ٽپي ڏ ڏوڙ مصرعو ڏ صوتي
اهنگونو يا ملي اوزونو ترتيباً په دي ڇول ڏي
۲۲ = ۱۳ + ۹ نه

ڏ پروفيسر صيب فرمودات په سر سترگو خو ڇپري
نيمگه ٽيا کافي په کني محوسپني او يو ځاي نيم کني په
کني ڏ تحقيقي سپرٽي خلاف ڏ سهولت احساس هم پتا
پتو ڏ کوي ددي نه علاوه ڏ هغوي ڏ حوالي دا ليک يوفني
تيسرڪ سره هم لا شوع ڏي.

معلومپني دا ڇي پروفيسر صيب ڏ هائيگو هيٺي
ادلون بدلون ساختياقي تبديلي او ٽيڪنيڪي ارتقاپه
نظر کني نه ده ساتي گني نو هائيگو به ڏ او ولسو چيو
او ۵ - ۴ - ۵ ڏ ترتيب په حڪمي او حتمي تقسيم کني نه
داو ستله يا ده هم مکنه ده ڇي دي سلسله کني پروفيسر صيب

بيني رجعت پسندانه ادبي ذهني ڏري ڇي ڏ هائيگو ڏ صنف
نه ڏ يو خاص مکتبه فکر ٽاڪي شوي قيود او حدود نه
پورته ڪول غواڻي. گني نو ڏ جاپان ورجينه هائيگو ڏيکوني
باشو او ورستو ناقدينو ڇي ماسولو کاشيڪي په کني
اهم ڏي. دغه ترتيب حرف اخر نه ڏي ڪنل او بيا په عالمي
ادب کني ڏ يو ڇي مصري ڏو مصرعو او دري مصرعو هائيگو
ڏيکون تجربي هم شوي دي. ڪڏي شي پروفيسر صيب ته هغه
ڏ اتفات قابلي نه وي بڪاره شوي ولي بيا ڏي هم وضاحت
لازمي پکار ڏي.

بحر حال پروفيسر صيب ڇي ڏ هائيگو دپاره ڏ بحر متقارب
ڏ ارکانو کوم ترتيب منل ڏي او په مثال کني ڇي ڏ هيون صياد
صيب کومه هائيگو وړاندي ڪري ده. دوارو کني هڻي ترون
او نسبت نشته هائيگو په پنتو ٽيه کني ده ڇي ڏ زميه
اوزانو دڻي قمونو سره هم اهنگي نه لري او مطلق ڏ
بحر متقارب په بنود ڏي شوي بحر نه مقطع کني حڪم
ڇي ڏ پنتو ٽي او هائيگو ځانته يو مزاج ڏي او ڏ هني
په دغه تجويز شوي بحر باندي بني تقطيع نه کني.
هائيگو ده.

هدرد ڇي نوم ڏي
په مينه نه پوهپني
ساده ماشوم ڏي

بله اهم خبره دا ده چي فعلن فعلن فع به اصل کښي
 پنځه نه بلکي شپږ ارکان يا اصوات لري فع به دوو حرکتو
 اډانه لري البته چونکي به فع کښي د فني اصطلاح ترغه
 سبب خفيف د نو په خاني موقعو پکښي يو حرکت
 او غورځښي خو هېڅه داسې نه وي اوس که څوک د
 پروفېسر سبب په گوته کړي شوي دغه اهنگونه راجمع
 کړي نو شمېر به يې اوونځ نه بلکي شل وي. ددې ټول بحث
 مقصد داده چي پښتو هايکو د غږ فطري قدغنونه په
 غارکښي ديکه کول نه دي پکار. اوس که څوک په دغه
 جاپاني ساخت کښي هايکو ليکي که په متوازي الاضلاع
 هيت کښي که مردف او مقفي هايکو ليکي که ازادي او
 معرا هايکو پابندي پري نه دي لگول پکار ځکه چي پښتو
 ژبه يوه داسې ژبه ده چي د وسيع المشربي او وسيع القلبي
 يا وصف غږ فطري اصنافو او هيتونو له په زړه کښي
 چرته هم خا نه ورکوي لهندا د هايکو هغه ساخت او
 هيت به پاتي کښي چي پکښي د پښتو ژبي د مزاج رعایت
 اوساڼ شي که څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلي پرېشان داودزې ليکي:

"د بناغلي اظهار دا هايکو مي ځکه د دري مصرعه ايزو
 نظمو په نامه يادي کړې چي دلته هم په هره يوه هايکو
 کښي يو پوره مضمون خا شوه دے؟"

زه منم چي د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان
 يو ځانگړې نقطه نظر دے. بيا هم د هغوي د منقوله راڼي
 نه ددې غلط فهمي خورېد واندېښنه ده چي گڼي به
 هايکو کښي پوره مضمون نه بيانوي، بلکي هايکو د نيمگو
 مضمونونو يو ت او ورک تصوير وي. ممکنه ده چي د
 هغوي دا خيال نه وي خو په يک کښي يې دې طرفته د
 پام گرځولو ښکاره احتمال موجود د په دې موقعه به
 دا خبره کول هم يې خايه نه وي چي گڼي د هايکو بن بڼادي
 طور سره د فطرت د مصوري او تصوير کشي نه عبارت
 دے دا حقيقت دے چي د تن هايکو کښي ارتقايي مرحلې
 تر سره کړي دي او د فطرت د بناسته منظرونو د تصوير
 کاري نه علاوه يې د انسان د داخلي کيفياتو او لاشعورانه
 انځورونه هم رانکلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاج
 يې د داسې گڼي اړخيزو نفياتي حالتونو نه پرده پورته
 کړې ده چي تخليقي امکاناتو يې د ناسني تجربولاري پرانستاي
 دي او داسې هله کښي چي په هايکو کښي دي پوره
 مضمون يا د موضوع واره غوښتې په فني چاپکدستي
 سره هم اهنگ کړي شي. لهندا يوې ښه هايکو کښي د
 مضمون د نيمگر تيا خيال سره اتفاق نه شي کېد دے.

پاتي شوه د بناغلي پرېشان سبب دا خبره چي هايکو
 ته دري مصرعه ايز نظمو نه واي نو په دې سلسله کښي

دَسائلِ صِيبِ خِیلِ ذَاتِي تَأْتِي خَوْ كَيْدِ شَيْ خَوْ مِثْلِ شَوْءِ
 حَقِيقَتِ دَادِ عِجِي هِر رُوحِ دُ خِدَائِي پِه قَدَرَتِ دُ جِوَسِي
 خَوْ بِنِه اَو اَتَقَابِ پِخِلِه كُويِ نُو مَعْقُولِه خَبِرِه دَا دِه عِجِي
 هِر تَغْلِيَقِي رُوحِ دِي دُ خِیلِ نُو عِ فِطْرِي اِمْتِزَاجِ تَه پِر پِغُودِي
 شِي كِنِي نُو مِصْنُوعِي اِخْتِلَافِ بَه اِي لِه بَرَمَه اَو غُورِخُويِ .
 مَقْصِدِ دَا هِم نَه دِ عِجِي فِئِي حِكْمَتِ عَمَلِي نَه دِي كَار تَه اِخْتِي
 كِنِي . بَحْرِ مَالِ كِه يُو تَغْلِيَقِي غُورِخُوكِ دُ هَايِكُو پِه رَايِه
 كِنِي حَانَ بِنِكَارِه كُولِ غُوَارِي اَو جِبرِ اِي خُوكِ دُ غَزَلِ
 چَارِبَتِي يَا تَه پِي فَاوِ يَا سَاغِي تَه اِرْوَلِ غُوَارِي نُو دَا سِي غِبِ
 فِطْرِي اَو خَطِر نَاكِ بَه وَي لَكِه عِجِي دُ مَعْمُولِ خِلَافِ مَاشُومِ بِي
 لِه حَه ضرُورَتِ نَه پِه لُوعِي اِبْرِشِنِ پيدا كُولُو لِه تَرْجِيحِ
 وِر كِوِي شِي .

تَغْلِيَقِي جِوَهْرِ خَوْ دُ مَلْغَلِي پِه مِثَالِ دِ . هِنَه كِه هِرِه
 پِه رَايِه اَو هِر چَرْتِه وَي خِیلِ قَدَرِ اَو قِمْتِ نَه وِر كُويِ . اِلْتِه دُ
 جِوَهْرِي دُ نَظَرِ مَوْجُودِ كِي پِكِنِي بِنِيَادِي شَرْطِ دِ . مِشْرَانُو
 وِثْلِي دِي عِجِي لَعَلِ پِه اِي رُوكِنِي نَه پَتِه پِي حُكْمِ زَه دَا دَعْوِي
 كُومِ عِجِي دُ اِخْتِلَافَاتُو اَو مَخَالِفَتُونُو اِي رِي بَه دُ هَايِكُو لَعَلِ كَلِه هِم
 پَتِ نَكِرِي شِي خَوْ شَرْطِ پِكِنِي دَا دِ عِجِي دُ هَايِكُو پِه وِر سَتُو
 دُ يُو لُوعِي تَغْلِيَقِي رُوحِ اِنْكَازِي رَپُورْتِه كِنِي . وِر سَرِه دَا
 خَبِرِه هِم زِيَا تُو مِ عِجِي هَايِكُو شَاعِرَانِه خِيَالَاتِ نَه ضَا ئِعِ كُويِ .
 بَلَكِي بَقَا اَو دَوَامِ وِرْتِه وِر يَجْنَبِي . كِه دَا سِي تَه وِه نُو دُ سَائِلِ صِيبِ

دُ تَنْقِيْدِ نَه پِسِ بَه چَا هِم هَايِكُو نَه وِه لِي كِي خَوْ ثَابِتِه شَوْءِ
 عِجِي دُ خِيَالِ لُورِوَالِي دُ جِنْدِي اِفَاقِيْتِ دُ رِي دُ نَزَاكَتِ اِدْرَاكِ
 اَو شَعُورِ اَو دُ تَخْلِيَقِي دُ زِبْ كِه چَا وُودُونِ شَرْيَكِي كِه پِه هِر
 صِنْفِ كِنِي وَي دُ خِيَالِي لَارِي خِنْدَانِ پِخِلِه لَرِي كُويِ اَو
 بِيَا دَا هِم دِه عِجِي سِپَرِ لِه خَوْ دُ خِيَلُو وَا رِه رَنگُونِه پِه سِيبِ
 سِپَرِ لِه وَي اَو سِي كِه خُوكِ وَا يِي عِجِي دُ كَلَابِ دُ كَمَلِ وِوِي دِي
 پِه هِر كَمَلِ كِنِي پيدا شِي كِنِي نُو چُولِ كَلُونِه پِه دُ خِيَلُو
 هِم نَكِه تُونُو بَا وِجُودِ ضَا ئِعِ يَا وِر كِ شِي نُو خُومِرِه عِجِي
 حَايِه بَه وَي .

مَحْتَمِ بِنَاغَلِي اِبَا سِي نِ يُو سَفَرِي عِجِي پِه خِيَالِي شَعْرِي
 عِجِي عِجِي " غُورِخُوكُونُو " كِنِي اِي دُ خَوْ يِ دُ خُونِ دُ بِيْدَلُولُو
 دِپَارِه هِم يُو يِي تَه پِي قَدَرِي لِه حُكْمِ نَه دِ وِر كِوِي خَوْ
 بِيَا هِم دُ وِوِي دُ مَدَا فِعِينُو پِه صِفِ كِنِي اَو دِر پِدَلِ غُوَارِي
 (اَكِر عِجِي زِمَا پِه خِيَالِ وِپِه دُ وِر قُويِ صِنْفِ دِ عِجِي دُ چَا دُ هِجِي
 قِمْتِه دُ دَفَاعِ حَه حَاجَتِ وِر تَه نَشْتِه)

بِنَاغَلِي دُ وِر خِ پَانِه مِشْرَقِ پِنِينُورِ پِه يُو كَالِمِ كِنِي دُ
 " هَا ئِي كُيُونِ " دُ سِرْخَطِ لَانْدِي دُ هَايِكُو خِلَافِ پِه دَا سِي
 اسْتِمْدَا ئِي پِه رَايِه كِنِي خِيَالِي وَسُوسِي شَرْكِنْدُ وَي . لِي كِي :
 " هَايِكُو كِي مِثْمَاسِ سِجِي اِنْكَارِ نِه يَسِ لِي كِنِ پِشْتُو عَوَامِي
 ادبِ مِي اِسِ سِي زِيَادِه شَكْفَتِه رُوحِ پُرُورِ اَو رُپُرُ مَغْرِ صِنْفِ
 سَخْنِ شِي مَوْجُودِ هِي . شِي كِه مَخْتَصِرِ تَرِي نِ پِه رَا ئِي مِي جِسِ

پرانتلی شوی ده یا کومه تشیای پدرايه خپله کړې شوي
 ده د تفييلاتو باوجود بي حايه او ناقصه ده. خو که چرې
 له ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړه شي نو بناغله اباسين
 به دا حقيقتونه ځنگه په شاتسبوي چې د رکشي سفر د
 موټر ساينکل د سفر نه زيات محفوظ او د عزت جوگه وي.
 ځکه چې رکشه کښې د پردې پوره پوره انتظام وي او دا
 صفتونه په موټر ساينکل کښې نشته. بناغله اباسين وايي
 چې په موټر ساينکل د درېو نه زياتي سوري هم سفر کوله
 شي. او رکشکښې دا گنجائش موجود نه وي. خو بناغله دې
 ماته دا او وايي چې اخر داسې کوم ضرورت دے چې په موټر
 ساينکل د درېو نه زيات کسان سوزوي او که چرې داسې هم
 اوشي نو ايا خلقو ته به هغه کسان بسوي يا کم از کم اواره
 گرد نه ښکاري؟ زما په خيال د وکالت د وگړي تر لاسه کولو
 نه پس بناغلي ته دا علم ضرور پکار و چې په موټر ساينکل
 د گنجائش نه زيات تنان سورېدل يو قانوني جرم دے
 خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو بناغله
 اباسين په چالاني کول غواړي. چې زه ورسره اختلاف
 کوم.

محترم بناغله اباسين دا هم وايي چې هاييکو د ټپې
 کره مېلنه ده. او مېلمانده څوک د کور مالکان شي جوړول
 زما په خيال داسې سوچ نه صرف تنگ نظري ده بلکې

د پښتنو د تاريخ، تهذيب او د رواياتو نه هم د لاعلي
 ثبوت دے. ځکه چې پښتنو کره که د سر دښمن هم پناه
 واخي نو پښتانه ي په خپله توره او په خپله وينه
 حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبې دے چې يو ځل
 کوم صنف خپل کړي نو بيا ي نه پردې کوي. اوس که
 بالفرض ټپه هاييکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به
 د ټپې اعلي طرفي وي او دغه رنگ په ټپه نوره هم د
 قدر وړ او گرځوي. حالانکې حقيقت دا دے چې د هاييکو
 وجود د ټپې دپاره پيراساټ parasite نه دے. بلکې
 هاييکو د جهد للبقا په سفر کښې ځان له نوي نوي
 منزلونه لټوي. چې د ځني استثنائي صورتونو نه
 يو اړخ ته ټپې سره هېڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکې
 د ماورن سنسېټي او جديد حياتو په حواله هاييکو د
 ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو د بناغلي
 اباسين د اضد هم بېخي بي حايه دے چې گڼې د ټپې په
 موجودگي کښې هاييکو خپل ځان ژوند نه شي ساتل
 په دې حقله د بناغلي زېر حسرت دا تجزيه د لوستو جوگه
 ده. يکي دے.

"خه موده وړاندې زمونږ پښتو ليکونکيو د ډرگه
 "خريکه" "ترايلي" او هاييکو غوندي نوو
 صنفونو باندې خپله طبع آزمائي شروع کړې

ده۔ او خيالي ڪلهي توانائي پري صرف کوي لکيا دي.
 دغو اصنافو ڪنهي ”شريڪه“ او ”ترايلي داسي“ و
 ڇي خيل وجود ڪنهي ڏ توانائي ڏ فقدان له سببه
 جي ڇاهه وړاندي سفر جاري ونه ساتل شو
 اولائي ڇاهه سڀر ڪنهي پونهي نه ده وڻسلي ڇي
 خيل منطقي انجام يا طبعي مرڪ سره مخامخ شو
 يواڻي ”هاينگو“ داسي تهن او تند جاپاني صنف
 وڇي به پڻتنه خاوره ڪنهي جي خيالي جسر ڇي
 مضبوطي ڪري..... دا جاپانے صنف ڏ خيل
 مخصوص مزاج، طرز او ڪره ورهه حامل وو. ولي
 ددي ڇاهه ٺاهڻو ڪنهي پڻتنو شاعرانو ڏ پڻتون
 بوتي قلمونه وگول او نن دغه بوته وده کوي
 او ڏ بيوي تنه وري وڻي شڪل اخلي۔ ڏ پڻتنو
 سترگو ته جي داسي رنگارنگ ڪلمونه سپري دي
 ڇي بناوت او سينگار ته جي سترگي برهيني؛^{۱۵}

بناغله اباسين ڇاهه خيل کالم ڪنهي يو عجيبه خبره دا
 هم کوي۔ ليکي ۱

”میں ادب کے ادنیٰ مفتی کی حیثیت سے یہ فتویٰ جاری کر رہا
 ہوں کہ پشتو ادب میں ٺہ کے ہوتے ہوئے ہائیکو کی بدعت
 کی چنداں ضرورت نہیں؛^{۱۶}
 گران بناغله دنه يو واري بيا تيندڪ شوے دے۔ ڇڪه ڇي

اول خو ڇاهه ادب ڪنهي ڏ مفتيانو ڏ سره جوار نه پاپيدا ڪنهي
 ادب ڇهه شريعت کورپي خون نه دے او ڪه ڇري ڏ بناغلي دا
 ارمان وي ڇي ڪنهي هغه دي ڏ ادب وڻسے مفتي او منلے شي نو
 بيا پکار نه وه ڇي ڇان ته جي ڏ ادني مفتي نسبت ڪپے و
 ڇڪه ڇي دغه رنگ انگار او افتخار دوايه رايو ڇاهه ڪنهي
 او دا عمل اجتماع ضدین گهڻلے ڪنهي۔ دا حقيقت دے ڇي ڏ
 اعليٰ ڏ تلازمي او ڏ علم ڏ وصف نه سڀوا مفتي مفتي ڪپدے
 نڌا شي۔ مڪنه ده ڏ مفتي اعظم ڏ منصب ڇاهه وجه بناغله
 ددغي غلط فهمي بنڪار شوے وي او دغه رنگ ترپي ڏ ادني
 مفتي دا بي لاري ڪوونڪي اصطلاح سر ڏشوي وي۔ بيا هم بناغلي
 ته دا پته لگبدل پکار وه ڇي ڏ ادني مفتي ڏ نسبت سره فتوي
 ڏ منلو او سجت قابله نه باقي ڪنهي۔ خو زما ڇاهه خيال گران
 بناغله اباسين لوستونکو ته دا وڻل غواڙي ڇي ما هر ڇهه
 فرمايائي دي يا زه ڇي هر ڇهه فرمايم۔ هيچري جي هم او نه
 مني۔ يا دا هم ڪپدے شي ڇي بناغلي اباسين ڏ ادني او مفتي
 ادبي مشورو و رکوونڪي ته ڏ ادني مفتي تامل ورکوي۔
 والله اعلم بالصواب۔

بيا هم زه نه پوهينم ڇي بناغله اباسين هائیکو ته
 بدعت ڇاهه ڪوم خيال وڻسلي دي ڇڪه ڇي ڏ تخليق عمل يو
 مقدس او سڀڻلے عمل دے۔ او هر ڪل ڇي هائیکو ڏ تخليقي زرهه
 چاودون راز پڻدے يو ژوندے شعري صنف او ڪر ڇپو

نو بيا ولي بناغلي اباسين چي خيله هم ذ لفظ د حرمت منون
دے دا ناروا خبري کوي خوداسي بنکاري چي په گسران
بناغلي د بدعت معنی په سم ډول نه ده منکشفه شوي
او د تفهيم په سلسله کني د ذهني انقباض او عدم سهولت
بنکار شوه دے.

د ساهو ليکونکو د څلپو ښتم اپرېل دوه زرم د روداد
ترنځه بناغلي واکتور راج ولي شاه څوک صېب دا سوال راوچت
کړو چي لکه څنگه پته په موسيقي کني خيله ځانته يوه
پېژندگلو ري ايا هائیکو هم په پښتو موسيقي کني ځانته
يو داسې پېژندگلو او ځانگړے آهنگ راپيداکولے شي او
که نه.

د بناغلي واکتور صېب په خدمت کني عرض دے چي
موسيقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانگړي دي - عموماً
هنرمندان او نقادان د موسيقي شمار په لطيفو فنونو
کني نه کوي. او ثانوي حيثيت ورله ورکوي. نو اوس
که چري هائیکو د موسيقي په زير و بيم نغه نغه نه شي نو
بيا هم د هنري په ادبي مقام کني هېڅ کس نه رايي. دويمه خبره
دا ده چي هائیکو هم غنايت ، لے ، آهنگ او ردهم لري نو
هېڅ وجه نشته چي سازونو سره دي هم آهنگي پيدا نه
کړي په دي سلسلې کني د بناغلي محمد اياز غزل او بناغلي
شکيل ناياب هائیکو د مثال په طور وړاندې کېدے شي چي

د زېره رايکونکي موسيقي د تشب و فراز سره ئي راز و
نياز کړے دے.

د ذکر شوي روداد مطابق بناغلي واکتور راج ولي شاه
څوک داخيال هم بنکاره کړو چي هائیکو په پښتو کني څکه
خوښېږي او مقبوليت ئي بيا موندلے دے چي په پښتو
اولسي ادب کني د دي سره تره دوو نکلے صنف شته - اوس
تعقيق پکار دے چي هائیکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلي
ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبي نه ورغلي ده - ولي
بناغلي قلندر مومند د دي خيال سره اتفاق او تکړو او
څرگنده ئي کړه چي هائیکو د جاپان يو معروف او منلے
شوه شعري صنف دے. لهذا نه دي پکار چي موند دي
د هر راتلونکي صنف جرړي په خيله خاوره کني د
لتول ضد اوکړو - او بيا په داسي صورت کني چي هېڅ
قرينه پرې دلالت هم نه کوي - زما په خيال د بناغلي
قلندر مومند راي په دي لږ کني بڼي درسته ده. څکه چي
هائیکو د جاپان د اوږد نظم هائي کائي نه په تجرباتي بنيادونو
رابيلله کړي شوي ده - که چري دا وو بېلے شي چي د هائیکو
جرړي په هائي کائي کني دي نه چي د پښتنو په اولسي
ادب کني نو مناسب به وي ولي بيا هم که په دي سلسله کني
څوک تعقيق کول غواړي نو قدغن پرې نه دے گول پکار -
مکنه ده چي دغه رنگ کني اکشافات محي ته راشي.

زما منڀ جي ڏٺي غنڌ نه کول خيالي تهذيبي او ثقافتي
 جرڀي غوڻول دي. يو باشعوره فرد به هم داسي نه وي
 جي داسي به اوغواڙي خوزه دا هم نه غواڙم جي هائيگو
 دي ڏينٽو په مبله دوسته سيمه بي له شاه جرمه تهذيبي
 او بي له شاه گناه سنگسار ڪرڻ شي. اول زما خيال وڃي ڏ
 هائيگو او ٽيڙي موازنه او مقابله غير فطري ده. بي بي
 سوچ او ڪم و ڪه چرته په دي بهانه ڏينٽو تنقيد چولي
 ڏ ٻيڻ بهاملغرو نه ڳڻڊ شي نو قباحه به ڪيڻي
 نشته. چونڪي ڏ هائيگو په فني او فڪري ارتقا ماپه خپل
 مضمون ”ڏينٽو ادب ڪمپيوٽر هائيگو“ ڪيڻي تفصيلي خبري
 ڪري دي نوبتي حايه به نه وي ڪه ڏينٽو ٽيڙي په حمله ۾
 شاه اووايم.

دا حقيقت ده ڇي ڏٺي ڪن توصيفي اڙخونه شته خو
 حئي خويونه ڏ داسي هم دي ڇي ڏ تجرڀي او ارتقا بچي توان
 نه لري او په ذهنونو يوه سترڀي ڪوونڪي خاموشي
 خوروي. ڏ مثال په طور هره ٽپه ڏ ”يا قربان“ يا ”لکه زار“
 نه شروع ڪن ڇي ڏ دوستونڪي يا اورپدونڪي په وينه
 ڪيڻي ڏ يڪانيت زهر خوروي. اوددي ڏ انگورو ڏ ملاٽره
 بغير يوقدم هم وړاندې نتي تله. البته حئي پوهان ”يا
 قربان“ ڏ ٽيڙي لازمي جز ونه مڃي. بجز تقدير ددي نزايمي
 اڀڻ نه يوطرفته دوپده خبره دا ده ڇي ٽولي ٽيڙي په يو

واحد، متعين او معلوم وزن او اهنگ ڪيڻي وي او په هيڏ
 حال ڪيڻي ڏ خپلو ٽاڪلي شوو او اوزونو دائره يا حصار نه
 شي ماتوله. او ڏ خپلو سرونو له جادونه نتي راو تله
 جي زما په خيال ڏ ٽرگيت يو رخ ده.

بناغله پروفيسر داورخان داود ليکي
 ”ڏ ٽيڙي خپل يو غنڌوس او محسوس هيٺ Form
 بحر يا اهنگ (Rhythm) ده ڇي په يوه نيمه
 مصرعه ڪيڻي يو ڇبر اوڀر او طويل مفهوم بيانوي.“

نه پوهينم جي بناغله داود صهب ڏ يوي نبي
 مصرڀي په ڏڪر ڪيڻي ”يا قربان“ په شاه معلمت نظر انداز
 ڪوي. بحر نوع زما منڀي په معنوي اعتبار ٽپه په ڪوزه
 ڪيڻي ڏ سمندر بندولو اعجاز ده خوداهم حقيقت ده
 ڪه يوه ڇبره بناخته پنگله هم وي او يو رنگ جامه
 اغوستل ٿي وظيفه ڪري وي نو ڏ ظاهري لباس يڪانيت به
 ٿي ڏ بناخت ڏ گهڻو اڙخونه نه ڏ ذوق او دلچسپي سترڀي
 بل اڀڻ ته واروي اوس ڪه هم هغه پنگله ڏ وخت ڏ تقاضو
 مطابق ڏ نوي فېشن معقول او رنگارنگ جامي واغوندي
 نو ڏ ژوند شومره سپرلي به ٿي نيڪلا ڪانوته ڪچڪول په
 لاس اودرپدل غوره ڪري. نو بايد ڇي ڏ هائيگو منگدين
 او مخالفين ڏ اصولي سياحتونه قطع نظر خپل قيمي وختو
 بي حايه ڏ ٽيڙي په وکالت او ڏ هائيگو په مخالفت ڪيڻي نه

ضائع کوي. بلکي ٻهه دي د نوو، مناسب تجر بوسه اسنا
 کري اوداسي هيئي، داخلي او خارجي تجر دي په کني
 اوکري چي د فكري رفعت سره سره پکني په هيئي او
 ساختياي سطح هم دا صنف د تنوع سره مخ شي. خودا کار
 پر رياضت، لوه سوچ او هنر مندانه جرات غواړي. کيد
 شي چي حئي پوهاند دا هم اوواي چي د هيئي تجر بوا تنوع
 دا عمل به د ټپي پيژندگلو ورکه کري. دا هم ممکنه ده
 چي يو نقاد خوله راپورته کري چي د ټپي خپل خاص او
 معلومه وضع د ټپي ديغا او استحکام ضمانت دے او دا چي
 دا خاص رنگ په ذوق او ذهن بيخي د ستومانۍ لري نه
 راوي خو زما په خيال به دي ماورن اړي کني به دا قسم
 خيالات محض يوجند باقي رد عمل وي يا دعادي نشي
 د اضطراب کوکه به ورته وپل زياته بنا وي. ماته
 پته ده چي کاسه په حائ پرود وي نو دروند وي خو
 هوبنيان دا هم واي چي اوبه په حائ اوربني نو
 د سنو شي او بيا تخليقي اصناف د کافي د جبود خاصيت نه،
 بلکي د اويو د روانۍ او تحرک د خويونه په خپلو بوژوندي
 اوسي. هکله زه غواړم چي په ساختياي اعتبار هم په ټپه
 کني د بيدلون مناسب تصور کونه د لامل پکار دي. ددي
 وضاحت سره چي دا به د ټپي د ارتقا هجي وي نه چي د
 ټپي د انقطاع. اوکه چري دغه تجر دي د ټپي د روح سره

متصادم نه وي. نو لازماً به خپلي پني مضبوطي کري.
 گني نو په بل صورت کني به ي ادب پخپله د نامقبوليت
 فصله واوړوي.

دا هم حقيقت دے چي حئي نوي شاعرانو په ټپه
 نه صرف تضمين کړے دے بلکي ورله ي د يو مستقل صنف
 شکل ورکولو هلي خپلي هم کري دي. بناغله سعيد گوهر ددي
 فارم او هيئت تعارف، په دي ډول کوي.

"دا د ټپي د رومي مصرعي نه شروع شي او
 په دريمه مصرعه ختم شي. ددي مني ترمنه شپن
 نوري مصرعي چي د ټپي مضمون سره تعلق لري
 هم وي. اول شعري د ټپي د اولي مصرعي سره
 هم قافيه وي. د دويم شعر دواړه مصرعي ي
 خپلو کني هم قافيه وي. دا ددي صنف اوله
 برخه ده. ددي وزن د ټپي د رومي مصرعي
 مطابق وي. دي نه پس دويمه برخه کني خلور
 مصرعي سره د ټپي د آخري مصرعي وي. دا
 دواړه د ټپي د مصرعي سره مترف او هم قافيه
 وي ددي وزن هم هغه وي چي د ټپي د آخري
 مصرعي دے."
 مثلاً:

اندېښني مه کوه جانانه

داخو دي باسي له جهانه

دا به دي کور جوړ کړي په زړه کښي

ستا د گوگل په ښاريه کښي

خان ترې ساته بچي اوږده لري لاسونه

کړي به خازه ستا د رخسار تازه کلونه

حکله خي وایم چې وېر مه کوه غمونه

اندېښنو خو اړکړل تر شود و سپين بشرونه

لوستونکي دي پخپله فصله اوکړي چې په دي تجربه

کښي ټپي د محبوبې د قلا صورت اختيار کړي د او که نه.

او دا هم چې دي شکل ته تجربه وېل پکار هم دي. زما په

خيال دي عمل د يو نوزايدده صنف د تعارف په قربان کړي

په قرباني کړي ده. حکله چې په ښوولې شوي صورت کښي

په ټپه کښي د داخلي تجربې او هليتي تنوع هېڅ نموني په

لاس نه راځي او د ټپي خپل شناخت پکښي هم ورکېږي.

(لهذا تجربه بعض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د يو

صنف د پرمختگ خيال پکښي ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهيل خټک د مجموعې ټپه ايز

هم د د مستقل عنواناتو تر لاندې ازاد نظمونه ليکلي

شوي دي او اخري دوه مصري ټپي وړميو مصرعو

سره په قافيو کښي ټپلي دي او بيا يې د يوې ټپي په تړون

نظم سرته رسولې دے چې د نظم نقطه غروچ يا کورگس

ورته وېلې شي. خو متاسفانه زه به دا او وایم چې د

ښاغلي سهيل خټک ټپين هم د ټپي په سټرکچر کښي هېڅ

ارتعاش نه دے راوستلے.

دغه رنگ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښي

د تجربې په خيال تر خپله حده کوششونه کړي دي. خو

دا کوششونه هم کم اوزيات د ښاغلي سهيل خټک د ټپين

سره مماثل دي.

اوس که زه دا او وایم چې دا ټپولي هلي خپي د ټپي

هليتي تجربې نه دي بلکې په ازاد نظم کښي د ټپي د

پېوند کاري او قلم گولو هېڅ دي نوزيات موزون به

حکله وي. چې په داسې واره صورتونو کښي د ټپي په

قديم فارم باندې هېڅ ارتقائي اثر نه دے غور هېدلے

بلکې د نورو گټو لندو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې

جامعيت او اختصار ته هم نقصان ورسولے دے. لهذا

دي سلسله کښي داسې تجربې پکار دي چې د ټپي د مزاج

تکمله خو وي ولي د ټپي د فطري او فني غوښتنو او

خورو ورو امکاناتو داسې نه ماتوي يعني ساختاتي ارتقا

دي د ټپي د فضائي سرحد ونونه بهر نه اوځي چې د

انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دي د

خپلو کړو وړو مطابق خان ته د نوي ادبي تحريکونو رنگا

رنگ جاڳي ضرور اڃونڌوي. خود لباس دياره دي خپل وجود نه لندنگ کوي. هيله لرم چي لوستونکي به تما په اشاره پوهه شوي وي.

بصر حال د خپلي موضوع نه د يو خاص قسم گهرن او ځنډه کولو نه پس بېرته واپس راځم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم چي دا بحث چي په ښه ده هايځوښه نه ده. د ټپي په موجودگي کښي د هايځو د تخليق جواز نشته يا هايځو زمونږ د خاورې سره هڅه خپلوي نه لري. ايا دا بحثونه پښتو ژبي او ادب ته څه فائده ورسول شي. او د هايځو په راتلو پښتو ادب ته اخر کوم زيان او تاوان ورسېدلې ده.

زه دا خبره منم چي هايځو د پښتنو د خاورې نه لارښېدلې شعري صنف نه ده خو وېي که يو بهرني صنف د پښتون د تهذيب او کچې د ارتقا او احيا ډمه په خپل سر واخلې او ښه په ايمانداري سره يې خدمت کوي نو د پښتنو عدالت به ورته ددې خدمت گنداري دا سزا ورکوي چي د سر غوڅولو فيصله يې صادره کړي. کله هم نه ځکه چي پښتانه د خپلو وفادارو په مرگي مرگه او ژوند ژوندي وي. ځکه خو د ځني پښتنو ناقدينو د هايځو سره معاندانه رويه زما د پوهې نه بهر ده.

بهر کيف دا حقيقت ده چي هايځو په دومره لنډ وخت

کښي په پښتو ادب کښي ځان ته دومره لږ مقام پېدا کړې ده چي تصور يې هم نه شي کېدې دغه وجه ده چي ټپي چي زرگوننه کاله تاريخ لري او د پښتو ژبي زور او قدیم زرخيزه شعري صنف ده. اکثر و نقادانو هايځو سره اوږه په اوږه اوډوله او د دواړو تقابلي شروع کړو. زما په خيال د ټپي او هايځو موازنه پخپله د هايځو د مقبوليت او بريالۍ کېدو سندنامه ده. ځکه چي هايځو پښتو ادب ته تقريباً شل کاله اگاهو راغلي ده. چي يو ادبي صنف په دومره لنډه موده کښي خپل طبيعي بلوغ ته هم نه شي رسېدلې وې په هايځو د پښتنو په سيمه نه صرف ځواني او چوپڼ راغلي بلکې د يوې اندازې مطابق شپږ زره کاله زور صنف ټپي سره يې ناقدينو مقابله هم شروع کړه. اصولاً خود شپږ زره کاله استېلاص صنف او د شلو کالو د نو وارد صنف مقابله هم د عقل او منطق خلاف ده خو وېي که داسې کېږي نو دا ددې خبرې روڼي ثبوت ده چي هايځو نه صرف د پښتنو د نفسياتو خبرياله ده بلکې د پښتانه يې د خپل ذوق ترجمانه هم مني. ددې باوجود که ځني خلق د هايځو مخالفتونه کوي نو زيات نه زيات تېر نه دا راز راڅرگندېږي چي هايځو کښي يې کچه تخليقي زور پروت ده ځکه چي کمزوري ځينو نه عدم اختلاف باوجود هم ځان ژوند ته نه شي ساتلې زما يقين

دے دهايلگو د منكرينو پي حايه ضدونه به هاييلگو د
اسهان رفتونه ته يوه نه يوه ورخ خامخا ورسوي دا
مبالغه نه ده بلکې ددې خبرې رنډې تخنيکي ، ژور آثار او
ژوندي شهادتونه رابنکاره شوي دي .

اوس که زما د خبرونه څوک دا غلط تاثر اخلي چې گڼي
زه هاييلگوله په تپه قوتيت ورکوم نو د بېد به کوي .
زما خو د زړه له تله دا اواز راپورته کېږي چې د پښتو
ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دي
پښتو ژبې ته راشي . چې ژبه او ادب پرې وده مومي . ذوق
ته پرې تکين رسي . ذهن ته تفریح بخښي . ضمير پرې
دابېدارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي .

زه محسوسوم چې د ټپي او هاييلگو خان خانته مېدانونه
او جدا جدا تشخص دے البته د ادبي رشتې په اساس دا
دواړه يو بل سره په ختي موقعو مرسته ضرور کوي
خو د يو بل حقونه چرې هم نه را لاندې کوي او چونکې
دواړه مباحثو يا وجود دواړه اصناف د پښتو او پښتنو
سره تړل شوي اصناف دي نو د يو غندنه هم عقلندي
نه ده . بله دا خبره چې اعلي ادب په موضوعاتي او منفي
دواړو حوالو د جغرافي بندېږنو ، نسلي امتيازونو او
طبقاتي تقسيم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ
ابائي صنف دے او دا بل پردے او مهاجر صنف دے او بيا په

دې بنياد صنفونه د خوښې او ناخوښې باعث گرځول هېڅ
دور اندېښي او دانشمندې نه ده .

بنکاره خبره ده چې هغه خلق د پښتو ژبې او ادب
بېخي خواخوږي نشي کېدے . څوک چې هاييلگو د پښتو
ژبې نه ويستل غواړي او نه اوس هاييلگو دومره ورکه
سپکه او بې څوکه ده چې څوک به ورته په کېنو سترگو
اوگوري .

په درناوي
اظهار الله اظهار
لکچر اردو څانگه

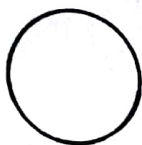
اسلاميه کالج پېښور يونيورسټي

- (۱۱) پریشان داؤدزے ، ورخ پانہ وحدت پښور
- (۱۲) خبرې اترې پښتو اکېډمي ، وخت يوونس نېټې ۱۹/۱۰/۱۹۹۷ -
- (۱۳) اباسين يوسفزے ، ځانے کيون ، ورخ پانہ مشرق پښور ، ادبي ايډيشن
- (۱۴) " ايضاً " ايضاً "
- (۱۵) زبير حرت ، ادب زار ، ورخ پانہ وحدت پښور ، ۲۳ فروري ، کال ۱۹۹۸ -
- (۱۶) اباسين يوسفزے " ځانے کيون " ورخ پانہ مشرق پښور ادبي ايډيشن -
- (۱۷) پروفيسر داورخان داؤد ، ټپه او حديديت ، ص ۹۲ : تاس پښتو کوټپه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ ،
- (۱۸) سعيد گوهر ، " د پښتو شاعري او وکړه اصناف " اولس کوټه ص : ۲۹ تا ۳۷ ، نومبر ، دسمبر کال ۱۹۸۸ -
- نوټ :- حواله نمبر ۱۸ د مقاله ښکار د مقالې تلخيص دے چې د گران پروفيسر داورخان د قلم کاوش دے . لهندا د هغوي په شکره او جبره مننه -

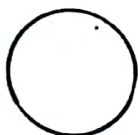
مأخذات

- (۱) آزاد اشغرف ، د اظهاره هايکو تجزيه ، ورخ پانہ وحدت پښور ، ۹ مئی ، ۱۹۹۸ -
- (۲) اظهار الله اظهار ، راته غور و نوکښې بنگرې شرنکوي سلمان پر نټورز جنکي محله پښور ، یکم جنوري ۱۹۹۸ .
- (۳) اسير منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ورخ پانہ مشرق پښور ، ادبي ايډيشن -
- (۴) مشتاق مجروح يوسفزے ، افي ايندو کو هايکو ، غبر مطبوعه -
- (۵) اظهار الله اظهار ، راته غور و نوکښې بنگرې شرنکوي سلمان پر نټورز بابو حيدر روډ پښور ، یکم جنوري ۱۹۹۸ .
- (۶) اسير منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ورخ پانہ مشرق پښور ، ادبي ايډيشن -
- (۷) مشتاق مجروح يوسفزے ، افي ايندو کو هايکو ، غبر مطبوعه
- (۸) " ايضاً " ايضاً "
- (۹) " ايضاً " ايضاً "
- (۱۰) پروفيسر داورخان داؤد ، ټپه او حديديت ، ص : ۹۲ : تاس پښتو کوټپه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ -

نشته پروا که سنگسار بپیمه زه
مرمه په دهی چی داسی نه دی پکار
کاږی دکمل په لاس کښی خونده نه کوی

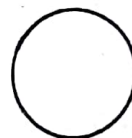

نن ی له هرڅه نه یقین پورته شو
میاندي چی هم بچو کښی فرق کوی
اوس به دچا جولی ته خان غورځوم

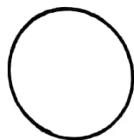
رې دې کړه وران د پښتنو وطنه
اوس درکښی غښی د ژوند پاتی نه دی
زامن د پلار مری ته لاس اچوي

دپر گنهگار ییمه خو ما اوښخنده
رېه منت کومه ما سره بس
له مرگه پس حساب کتاب مه کوه

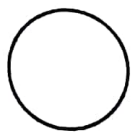

اے د کلهم انسانیت رسوله
تاچی څرگند کړه د ژوند ټول رازونه
رې سلسله د نبوت ختمه کړه

چا جينكى په لاره كړې نه دې
وېل مې سترگې به اوس نه پټوي
ورته زما د وينې ډرپ خټه دے

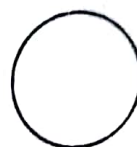

وايي جانانه بي اسرې مې نكړې
زه به كيله خټه د پردو نه كوم
چې خپله مور راباندې كور وړانوي

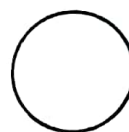

پرې به هواري كشي شې بلا
كه د خپرات نه د خانانو د مرگ
غريب د خپل واده وورې سازه كړي

رانه په چم كښې دشمنې جوړې كړي
مخې كړي مانجه بيا مې نه پېژني
مور به د بنكلو په سر شرنه كوم

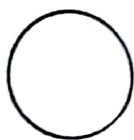

مرگ دې د داسې پښتو پرده شي
چې د انگن څكلونه او شو كوي
ترېنه ظالم له كهدسته جوړه كړي

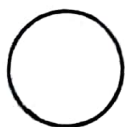

خه په سكون سره ژوند ون تېروم
يو خوا پټې كښې اوبه خور كومه
بل پله اور بل كپم دومه واچوم

يم بي روزگارہ انڀرويو له ځمکه
مینه کوه خو راتر غاړه نه شي
چې د جامو استري مې مانه نه شي

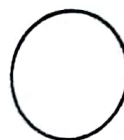

بازار کښې گورځي ښه ښکاره مخونه
خو مونږ چې اووښي څادر کړي په سر
زمونږه ښمې مونږ نه ستر کوي

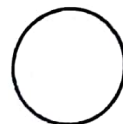

شپږينې ښه داده چې زړه کړو صبر
اوس د انصاف طبعې له چانه کوي
غله د قاضي کور کښې پناه اخلي

چې دې يوازې کړم په نيمه لار کښې
نو زه له ځانه داسې ورک شوم لکه
د مياندو غښې چې خالي پاتې شي

بل څوک به څرنگ رانه تاخيلوي
دومره پاسته که ددې خوړ کانه وي وو
نوگيد پانويه وو ټول خوړلي

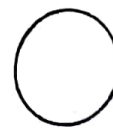

شپږ زه د کلي شريفانو کښې يم
څوک چې لوټم هغه مې قدر کوي
شمه چې جگه کړمه غلا له ځمکه

خبر که دی سر نه لوپته پرپوته
چی طوفانونو کښې راگېر شي د ژوند
څوک بيه له یو بله سترونه کوي

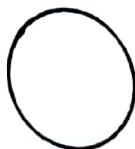

بیا په وطن کښې زلزله راغله څه
پېغلې له کوره په تلوار راوځي
رې دې جولي کښې زمونږ خبر واچوي

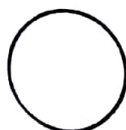

د لاسي کول له خو باران اسره وي
شېرې تېرې به راځي نه په ما
چی پېغله ناوې رانه مور کړه ځي

نو زما شونډې به پترې نه نیسي
زه چې نامه د خوشبویو اڅلم
د کلي په څانگه باندي اور اوکي

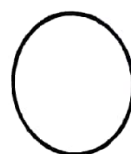

ستاې رځې د هېرېدلو نه دي
چی تصویرونه دي هم کورمه نو
وېم که مې ټول کله په کانو اولي

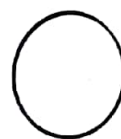

واي زما غریبي بدي نه شي
خو ساه مې اوځي چې د چم جینکې
راته ودونو کښې کالي پسخوي

په لوږو تندو ئې پروا نشته ده
وا ئې په گېډه دې نهره يم خو
راله پيدا چرته د سر سپورې کا

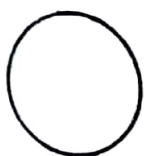

اومنه دا خاطر دې جمع لره
مينه زما د غلو خمتا خو نه ده
چې ئې په لارو گز کوښ شېرېني

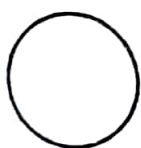

دا چې په خه فريب کينې گېډه ئې ته
ستا سر تنزې به هله ما مناي
که د اوبو لاره په ژونده نه وه

په پټو سترگو پرې باور مه کوه
شېرېني پام کوه چې تېر نه اوځي
د ملا منډه د جسات پورې وي

عبتونه مجبورو او خورل
خومره سنگينه حادثه ده د ژوند
شېرينه ژاړې چې مې سر غوڅوي

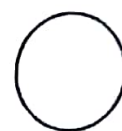

بې حايه نه دي ويرېدل د ښکلو
زما د تندي انتها داسې ده
بت هم رپېږي چې زه ساه اخلم

بشار د پندو دے تاته بنه پته ده
ته د کشتو ولونه مه پرانيزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نه شي

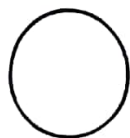

رب دې کړې خبرخودا شگون بنه نه دے
پنځله دولۍ کني هغې کور ته لاره
پلار چې ې چاله دې خوانان وړلي

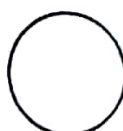

خه ننگيالي دې قاتلان د سيمې
د سر ساتلو په بدل کني مدام
لوڼه جولي ته د دښمن غورځوي

ناپوهي خبرخو ې حسي خوره ده
بټ خو ساکاني اختلې نه شي
څوک به په کاني کني قلم گروي

خاوري به پوه شو د تعليم په مزه
مازيگره چې شي چپو ته د سيند
کتاب ورلپه کړو چکلان لاسو

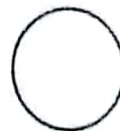

خان کني څوک توان د تماشې نه دري
بس د هوا په لور روان دي زغلي
څوک د پېر يانو په دولۍ پسې ځي

سڀيٽيس زمونڊن ڏ لاري ڇنڊو ڇو نه ٿو
چي اشارو ورته ذره اوکرمه
نو ڏ بنگاي نه پاه يو ڏو را اوڻي

زهره اخر صبر ڪري سلو ڪٽي وائي
کوه چي هر چا سره مينه کوه
خو شي له خان کورته را اورسوه

په هنج فریب دلاسه ڪپن مه نه
کت چي پردے شو خود نهي شي شو
سترگي مي نه ورتي که ڊپر سترے يم

زهره ڪٽي ئي اور ڏ مينه بل ڇنگه شي
ڏ چا پاه کور ڪٽي چي شين يني زما
لوپه رونهي انغري ميه پراته وي

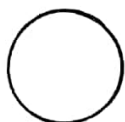

خمه مدام ڏ هو اکانو په رخ
يم ڏ سپر يانو ڏ دولي په مثال
خان راتنه ماء سپاره بي کوره ناهي

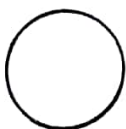

شونڊه مي رو ڏ چي شنه ڪٽي
اوزه پاه دي سوچ ڪٽي رگير مه چي
دوه توري يو تڪي ڪٽي خائ ڇنگه شي

اوس به په دې کښې تاته خه وایمه
زار شاه ستاله سادگه شیرینې
منې زما اوخوبنه خپله کوي

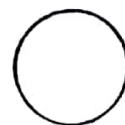

د برسنې کملې شیرینې زما
که په جبو کښې هم مېشته کې مدام
تور به دې پورې په لنده نه شي

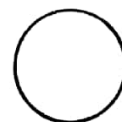

چې دې بهر کړو له دُرشله قدم
په مرگ حساب شوې شیرینې زما
خولې تاه توکلې لارې نه راجې بیا

دارې وهمه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلې وو رنگونه زما
خو که دې سترگې پټې کړې نه وې

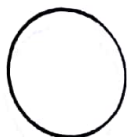

زه خو دنیا ته فرشته بنکارمه
بیره له دغې ویرې نه خرایمه
چې اصل مخې رایه ډاکه نه شي

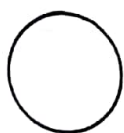

خه بې حسي ده په ماحول کښې دینار
پراته دې قتل توریالی د وطن
زه هنی مون باندي بېگم سره حم

د حقيقت دنيا کښې ژوند تېروم
په تسلو دلاسه کښم نه
زه د ځوانۍ د خوب تعبير غواړمه

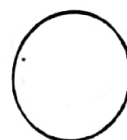

بلا ختلي دي په سر رقيب
خدائے شته چې نور ورته هېڅ نه وايي
خو لږه منډه ترې ضرور خلاصوم

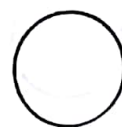

د مينې لار کښې چې ټيندک شمه زه
شيرينه اووايي په خود کښې اوسه
داسې د لوړې نه په دو ولي ي

وايي ځواني به مې په کور زړه کړم
خو بې ننگۍ ته غاړه نه بدمه زه
مخ به مې اوس کفن کښې هم نه وينې

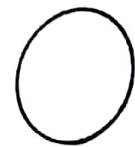

نن يوې بنجې خپل خاوند ته ويل
سختې بې حايه په وړو مډکوه
ته چې زلمی و ټابه څه نه کول

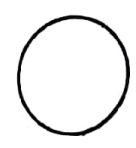

له سپينې بډيرې دې حيا راځي خو
مډه وايه دا چې فرېسته يم زه
ته څومره وران وي تاته ښه پته ده

دا قافلې دې په سفر کېږي اوسې
خوکومه لار چې د منزل لاره وه
وايي چې نن هغه سېلاب يوړله

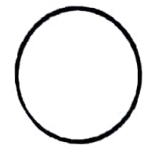

شیرینه وايي له تازار شمه خو
واده د ټول عمر سودا ده کله
دا خو زما او ستا خبرې نه دي

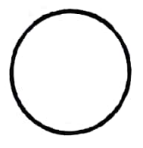

زمونږ نصیب زمونږ په لاس کېږي نه ده
وايي که اورته موهم واچوي نو
د مشرانو وېسلي به منو

ماڅه غوښتلي وو او داڅه اوشو
نن مې له هرڅه نه باور پورته شو
چې مې د مړې گېډې چيچل اوليدل

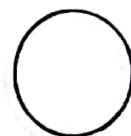

دلته انصاف د چيند خانو ټول د
پرېښودنه که داغ دې په لمن پرېوتې
سربله دې اوبايولي که پوزه کوي

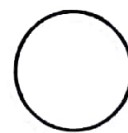

او وايي خپل عزت پخپل لاس کېږي د
چې شوکوي مانه زما لويې ته
نو ستا شمله به څنگه جگه ساتم

غوښتنې ستا ټولې بڼې داسې دي
لکه چې چرکه څوک په زور اونیسي
او ورته اووايي هاگی و اچوه

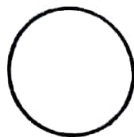

منم د مینې تقاضې منمه
قسم دي ما به هېڅ ویلي نه وو
خو واره چې خولې مین و اوخوړې

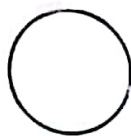

خوانه خوایي او د سپرلي مازیکس
داسې په یو بل کښې غرق شوي وومون
چې رانه ورکې د خپل کور لارې شوې

خلق دي کار کښې زمونږ کار نه لري
حد کښې دي اوسې کښې بڼه به نه وي
مونږ خو په بیعه ځان له شر اخلو

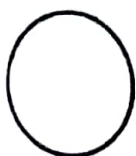

تېښته د ژوند له تقاضونه کوم
هر څه په سر سترگو منم شیریني
خو کوټې او یو کښې ډوبېدل بڼه نه وي

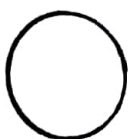

خدایه شته دشمن مي خوشحالېږي په څه
دا خو مي لويه د ژوندون کټه ده
چې محبت کښې مي تاوان کړے دے

دوسره پوهېږي نه ماشومه ده لا
خان ترې بېخي ورک شي چې ما اوويښي
لا حادثو هوبنياره کړې نه ده

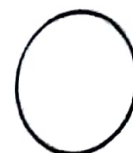

خوارلس کلېزي پېغلي ماته وييل
پوهه په بختا ده په عرونونو نه
تابه دا خپلې تجربې دهوکه کړې

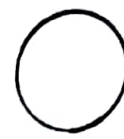

خوشحالېدم ورته بي حايه هې
چې دکيرېږي تېبتي مې اويدلي
پرې مې کړې نن خان له د برېتو خوگي

منم فرېبا دي خو صحرابنې د ژوند
ستا خواني مرگ مکي مکي گوانبون
د محرومي احساس په شاتېبوي

خان پخپل زورباندي ژوند ساته
گنې نوزو خو د قاتل اوښکه يم
ماله به خوکه په زړه کښې خاڼ راکوي

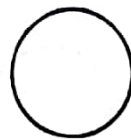

ژارې له سره لويته لرې کړې
وايي بهرله کوره شپې مه کوه
گنې نو خان حلالوم لاليه

شيء کڻي له کوره پښتني نه اوځي
مرگ دي روا دے خوځه خپل کاله ته
د نهر خاته نه مخکڻي خان رسوه

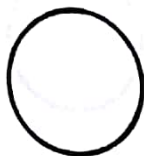

زما د زړه داغونه پرق اووهي
سپوږمې چې کور جوړ کړي نو ټوله شپه بيا
ما سره ستوري پټه پټوڼي کوي

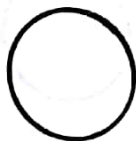

بي وفا نه يم خو شپږيني زما
د زانو سېل چې لا روان اووښم
زړه زما هسې په هوا غوندي شي

پدېږدوه څنگه په تا ملا وترم
وس چې دي اوسې بي خوندي نو ته
د خپل مېړه خبره هم نه مني

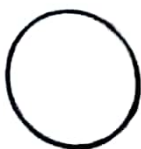

هرو قلم ترې راخستلې نه شم
ماشومه سازه کړي له خانه وايي
راله په لاس باندي گهرې جوړه کا

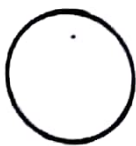

ددې خبرې په مطلب نه رسم
وايي چې ستانه زه اوزکاره شمه
بيا به څاروو ته بو تاوه کومه

مهرانه شوه دهره د پنتو پالنه
پلارې په موبن باندي جرگه کړې ده
نورې د شپې تياره کبې کور پرېښه ده

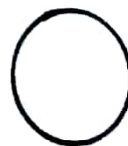

غله راختلي دي په کور، غلي شه
سوح ته مي پرېږده که خه لار راوځي
خلاص به له سره شو غوبل مه کوه

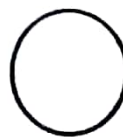

راوړي چې ماله پلوښې د سحر
شوک يې پلوقدرې هم اونته ويښي
کورته د شپې تياره کبې خان رسوي

خوچاته خه اوچاته خه بانه شي
د شلو ژرندو که راوځي وي خو
مېر شوي اخر د لوپښې پکي کبې

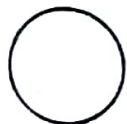

خلقو په ما بيدگساي کړي دي
ثابت که يوجرم هم نه شي په ما
زه به له دي کلي نه کډه کوم

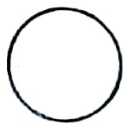

نوره مي هېڅ باندي پروا نشته خو
چې ستا تر دره مي در اورسوي
عقلونه زار شه له هغې ټيندکه

ادوایی نه پوری کوم نکرینری
رانه چی بل وطن ته چی مینه
نو سره لاسونه دی په شرق اوگی

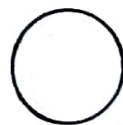

د پینتی کومه ادا او پستایم
په کومه ورج چی زه په کور کبې نیم
له آییڼی نه هم سترونه کوی

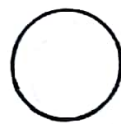

خوک ورته پورته هم کتلے نشی
آچی سرتوره را اوچی له کوره
قول چاپېرچل شی لوپته لوپته

طوفان یی یونی جولی ته دچا
وایی نور وړاندې یی نظر نه گئی
لاس راله راکپه گئی غرقه شومه

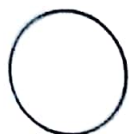

په ژوند کبې کتبه او تاوان خه وی لا
پرېن ده چی غرق شومه پروا نشخو
چی د واده ارمان یی اورژېده

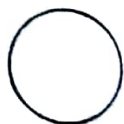

سور یی نن پلار ته په حېرت او وېل
خدای شته چی لور مو واده کړې ده نو
اوس هلو مو بن کړه مېله نه راجی

د ښار ماحول درنه څادر لري کپو
ياد کړه جهاز چې به راپورته شونو
شوي به کوټي ته په يو دو دننه

وايي بي حايه طبعي مه کړه له ما
اوتپه دا تپي په سپوري گني
څوک به سپوا مانه خرابه نه وي

زه ئي له خان سره مهران کړمه تن
ما چې ترې اوکړلو تپوس د کمر
پېغلي انگن کني په خړپوسو شولې

سارو سارو اهوڼه ښله کوي
ستا د خواني تاو چې راپورته شي نو
اوبه اوبه شي ټول د واورې بتان

زه څه تپوس کوم او ته څه واي
يوه خبره دي هم روغه نه وي
تا جوړ په اوبن باندې سورلي کړې

خوښه دي خپله ده خو ياد اولسه
گډې به تل خاورې په سر بونډي
چې د خاوند سترگو کني خاورې نولې

ييم دُ تعبير دُ بلاگانو خوراک
په کوم فریب باندي دھوکہ کوټمان
ياران په بېلہ باندي پيا زگرځوي

دا بنه انصاف دے افرين شه په تا
يو خوا اوښان خلق په بېلہ وهي
بل خوا څوک گفټ قدرې کولے نشي

پردي وطن کښي ي زړه خورغوندي شو
له خانه ورکې بنايسته پېغلوکې
سافران درسته يادېښي که نه

منه داچي ستا د زور نه رسد
خوچي زما گريوان ته لاس اچوي
نو ستا شمله به شو کومه له تا

ستدگي په ما باندي بښي توري دي
کورته په ډېره موده پس راغله
په سرو جناړوي استقبال ماکوه

دومره زېږيل ييم د ژوند حادثو
اونه چي هر کورکښي مېوه اويښي
په ما د کانو بارانونه کښي

خبرې پټې پاتې کيږي کله
مېرمنې تاکه شونډې اوگنډې
وايي خوشبو ستا د بدن رازونه

خولې راته وازې حادثې اونيسي
له کوره ورک شوچې نه کوره اوځو
مونږ د ژوندون په کوم پړاو پراته يو

ما ورته وپل چې کله مه پرېږده خو
مې کېده نه ځکه تېر ما بنام ئې
د بناړ په چوک کېږي خودکشي اوکړد

خاورې د پکنک په خوند پوټې شمه زه
ذره هم خپلاسي ته نه پرېږدي ما
شېرینه ماته مېلوکان گموي

دا نه چې پوټې نه يم په سود او په زيان
خو چې خبره د پښتو راشي نو
زه به په چټي پيې باز پرېږدمه

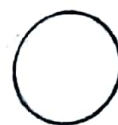

منزل ته گڼې مرحلې پاتې دي
لا د کښو ولونه مه پرانيزه
چرته تياره لار گڼې تيندک نه شمه

خدا ئے شتہ پہ خیلو کئی خہ پس پس کوی
خانونہ غلی کوی چي ما اوویني
خہ رازداری خوشته د مور او دلور

زہ چي د سیند چو تہ گورمه نو
راشی پہ سترگو می لاسونہ کیندی
وائی خہ اووایہ چي شوک یمہ زہ

بنہ روغ رمپ یم چي بھر یمہ زہ
کور تہ چي راشم نو بی حالہ شمہ
چا جو پ پہ ما بانندی تاویند کرے دے

دا حقیقت د چاندہ پتہ خونہ دے
درنگ سپر لو پسی پندین و حکہ
مونن پہ صرا کئی اوپہ خور کرے دے

مونن بہ سپور می تہ وو پتہوا ختای
افسوس خودا دے چي زمونہ د کور
درشل کہ او درین پی، دیوال پی یو پی

بگري پہ لچو کئی پہ خیال شرنگوہ
چي پہ سینہ کئی می غورنگ راشی نو
پہ دریادونو کئی کشتی لاهو شی

هَان چي دي ما باندي ناجانده كرو، نو
نور به سواله دي نه خه وایمه
بگري دي مات شه د پینزیو سره

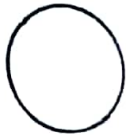

دي ستم به خه تعبير کوي خوک
بنا چي مي غرق کري نو شهرينه وایي
توبه توبه داسي به بيا نه کوم

چي هلو خلوکني د ژوند گيري شوي
د ميانو تينو کني شوده اوچ شولو
دا نو نده به چه چا پسي چي

غم زمونږ ټولي خوشعالي اوخوږي
عسرونه او شو چي زمونږ وطن کني
ختي روژي شي خو اختر رانه شي

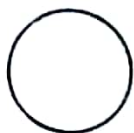

ورسره ډيري مجزي دي منم
خو زه د بکلونه ټپوس کومه
د زړه دا رنج علاج مي چاسره د

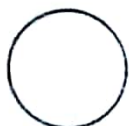

دا لپونه يوه پوښتنه کوي
ستاسو د ښار په ترکي فضا کني
خوک شته چي لاس کښي په سر د یتیم

ثوبه په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
خه چې ارمان د زړونو اورژو
څوک د اختر په ورځ روژه نه نيسي

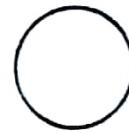

سأه راله دوبيه د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طبعي دچا نه اوکړم
دکهل سينه کښې هم دکافي زړه دے

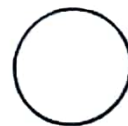

دخدائے نه اویرېنه ، غلے شه بس
سکڼې مابنام دے لارو نمر پر پوتنه
خوله به دي گوڼگله شي خبرې مه کوه

دومره خو حق شته په دي بنکلو زما
چې ئې په زړه پورې بنه کلک اونيسم
د بناستونو ، د جمال شاعر يم

دي کښې به رازخه وي پوهېن مه نه
په سمندر چې بارانونه کښې
او سوزي تندي نه زمونږ فصلونه

خاوري په سر باندي انبار شه په زما
وېنل ئې چوک کښې چا برېښې کړمه جوه
مور چې د لور له سره شال راښکلو

قد ي لوتېږي
او جينکي دکلي
ماتنه پستهږي

غم ي لب سپک شو
ما ايښي ته کتل
خان رانه ورک شو

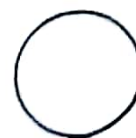

مح نې بد رنگ شي
چې پيري هوا اولي
ايشنه رنگ شي

څوک ترې خبر دي
د ژوند بلا غمونه
زما په سر دي

اوبدي ماږه شو
خو ملکان دکلي
د لوبې مږه شو

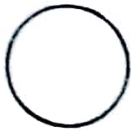

خسه چې وړاندي
نو اسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

ستا به تلوار وي
خو که د پلار وي نو هم
ژرنداه په وار وي

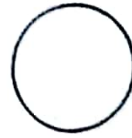

خوک وارخطا دي
راسته چې واي دروغ
وايم رښتيا دي

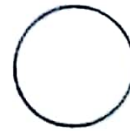

پېغلي چې پاسي
د ډېرو خولو نه ورته
لارې راځاښي

اور د سينو کښې
شپږيني مه ډوبېږه
په گوتې اوبو کښې

خان باندې تنگي
پشکال غرمه شوې
وه سپرلي رنگي

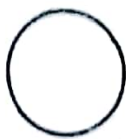

لوټې شو اخلاص کښې
اووايه پاتې شېه شو
د کله په لاس کښې

په ٽال ڇي ڄاڻي
ڄڻي زره ستري پڻي
اور ته ورداڻي

ڇي ڇي دي ٻنڪل ڪورم
خدا ٿي ته ڏهر ٿي سي
خاوري به ڪل ڪورم

نيت دي خراب ڏي
ڪڍي نو هر وگهه
ڪل ڏ ڪلاب ڏي

دا منڊو ٿري
په هر قدم شوخوي
ڏ خلقو ڇري

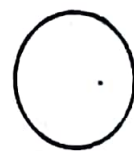

اور ڪڍي انگيستي
ستا تصويرونه ڪورم
خوب رانه ٿي

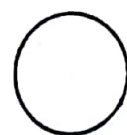

ڪور ته دي زرخي
ٿرنداه ڏ سوال پاه اوپو
چرته ڪڍي ڪري

سَاه اوڻِي مانِه
پِه کومِه لارِي تَه
دُ زِرُه درمانِه

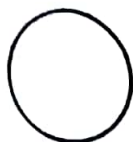

منزل دِي ورک شِي
پِه تُولِه لار چِي سِرِه
لِه بِنِي سِک شِي

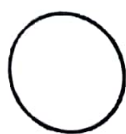

جَنگونِه کِپِي
پِه تَوِيوَدُو دُ وِينو
تَنَدِے ماتِپِي

وِينِي بَد تَل شَكِي
چِي دا بِنارِيان هِپِشِه
پِي دُ بُوَتَل شَكِي

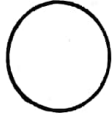
نَمِر چِي پَرِپُوڻِي
سَتا لِه کَرِپوان نَه زِمَا
لَا سُونِه اوڻِي

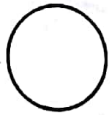
بِل پِه ما اور دِے
دُ اوڻِيکو دُووُ شَاخکو کِنِي
نِي حِدِے زور دِے

۱۰۳

یو خوب او خیال دے
کارغه زده کرے کله
د زړې چال دے

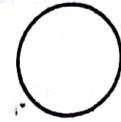
داڅه ناتار دے
اوس هر یو کور د کلي
د بنار بازار دے

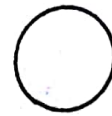
زړه مې غرقاب شو
د اوښکو یو څاڅکې هم
ماته دریا ب شو

۱۰۲

دردونه زیات شي
زړه مې په واک کېښته دے
سربه مې مات شي

بارانے ورېښي
په زړونو اور بيلوي
ويښي خټکېښي

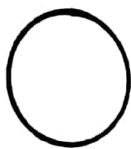

سپړلي پچي لار شي
هر څوک په غم اخته کړي
کلي وېجاړ شي

شماری بس ستوری

د شپې راپاسوي ما

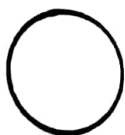
کار راله گوري

کيننه کم بختي

څوک دې ميراته نکړي

د چلو لبتې

ستدرې واځي

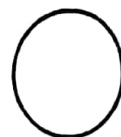
را ټول دې نه کرمه زه

مر شومه هاي

خوشه فنکار ي

د پېغلو بت سازوي

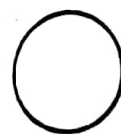
هسي اوزکار ي

غرق شوې لاري

خوراک او څنډاک چي کوي

اوس په ولاړي

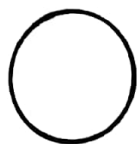

هسي به ونه شي

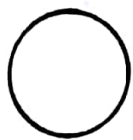
چي ترې اوبه نه اوځي

کوي به شنه شي

ڪور مِ زپه تڱ شي
چي نيمه شپه حجره ڪنبي
د بنگرو شرنگ شي

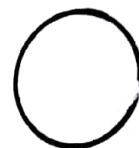

اوس هسي ٿاري
نه راجي خولي ته بهرتاه
توڪي لاري

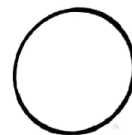

دا حه قيامت دے
خواني دي شوخه ده او
تصوير دي نت دے

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

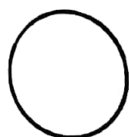

اوواي پوء شوي
ته چي مين شوي په ما
لاري توے شوي

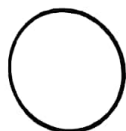

تیکاله غواري
لمبه چي نڪرم تنور
چي مِ ٿاري

واڻي ڪوڪو ۾
راته پڇڙي ٽپي
زه هائڪو ۾

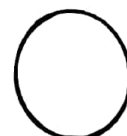

قصه خاني ڪئي
بڪاري ڪارهه مخونه
په آڻي ڪئي

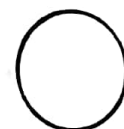

۾ په وسواس ڪئي
ڪلونه مراوي نه شي
د ڇا په لاس ڪئي

خوشه دستور شو
پانه ڇي ستا زيڙه شوه
نو ڇي دي سور شو

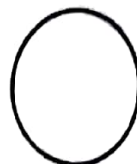

ڪور ڪئي تنها ۾
اوس به د زهه زخمونه
ڇا ته زه بنايم

ڙوندڻه رنگين شي
ورهي تبتي په سا
اسان به شين شي

ستا چي ٻنڪالو شي
دُڙهه درزا تڙهه شي
هجو ٻه رو شي

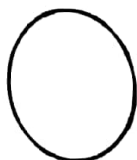

هي زما سپورے
واي هر شه منم خو
راته به گوري

ژوند خومره تريخ دے
ذهن اوده دے په خوب
او زره مي ويخ دے

راته جغتېږي
واي يخني ډېره ده
واوري ورېږي

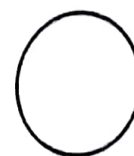

سم له ماښامه
شفق شفق خوره شوه
يو گل انډامه

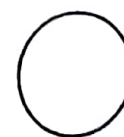

زما حيا ده
منم چي نور ستاده خو
بنجه زما ده

پندرونه نغبتی
پیغلی را اووتلی
له کوره تبتی

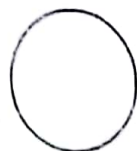

بنکاره به غلاشی
تاته چی کورمه زه
وار می خطا شی

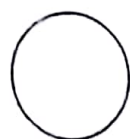

نپرونه درزبئی
چی آینی جوربئی
کافی ماتبئی

ژوند می رنگین شو
راکبئی مستی راغلابی
سرچی می سپین شو

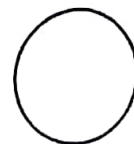

اوبه دی زور شه
چی ماتوی حدونه
خه نخ دی تورشه

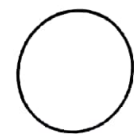

سرکه می سپین ده
به هنج هم نه پوهبئی
سودم ته شین ده

د کلي خلق شه رانده خون د دي
خداي شته مري تاه به دي لاس پرېو
چي د هتيانو غلا په تپته کوي

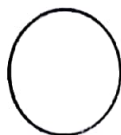

اووايي ټول د اکيچن کسه دسه
ايکو ته هسي خوشحالېږي خله
خوک لېوني نه دي چي تا يادوي

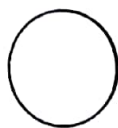

زړه خوشوي د اوازونو فرېب
چي ميانو نه نغي هېرې شوي
نو په پنجر وکښي ئې مارغان بندي کړل

شومره سنگينه حادثه ده د ژوند
خپتي مو اوخوړې جذبې د وفا
يو بل تاه اوس د مينې خط نه يکو

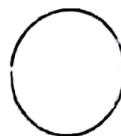

د خپل بنايست له زوره نه دي خبر
دراز قامته ، جادوگري پېغلي
ډېر مې کچه کړي چي منتر پخوي

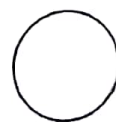

شېريني تاسره له دغي ويري
واده تاه غاړه اېغودله نه شم
زما به تاسره کوپش دن ماته شي

دا کتپه و نه په نظر کښې لسه
زه به له خپله کوره ورک نه وومه
که هره لاره د منزل لاره وه

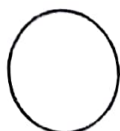

نن یوې پېغلې خپلې مور ته وپل
بیا به د خپل طبعې له ماته کوي
چې زور سړي ته مې په زور وادوي

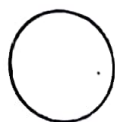

چې مزدوري په کومه ورځ اونه کړي
بچي مې ټوله شپه د لوبې ژاړې
د مزدورانو ورځ دې نه نماځي شوک

داسې ښاغلي هم ليدلي دي ما
ځانونه لوټ کړي په ادا د ډمو
او خپلو بڼو له جامه نه کوي

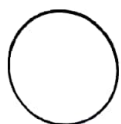

چې مې زما ديدن لاياد شي کله
بله قه او خپري په سره غره کښې
زد کونتر و سپل را والوخوي

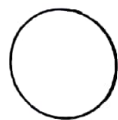

ناساڼي کړي که کړي نيازينه واي
د زړه په سر مې په ټوپک اولد
خو چرغکې په لاس کښې مه رانيسد

بي حايه ما سره ايرى مه وهه
همه بس همه وي كه هر شه واي
نه د چالور وي او نه خور وي دچا

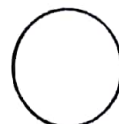

د پيتنو پغلو تافي نشته ده
چي خوك ي او نه كړي تپوس نو خپله
ملااب ملااب خواني په كور زړه كړي

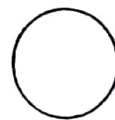

د ستومانى زيبگي ي خولې نه وتل
چي ستره مه شه ورته ما ووېل
د لپونى شونډې يو رپ اونيوې

د زړه درزا ي په اختيار كښي نه ده
بنار كښي جوړ او شوله د هم چا و نه
د كور تمبه دې په يو درز لري شوه

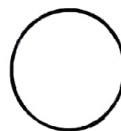

يوسمه چرته د ارمان جنازه
تا چي د كور ورونه بند كړل په ما
ماله به خوك په زړه كښي خاى راكوي

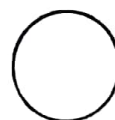

يوه جگړه كښي زمونږ د كلي
خلغو را ټكل د اديرې حدونه
تول بيا د يو د بل په حد كښي مړه شو

پنځله چې مانه انځورويو اخلي
ساه په سكيندو شي خه په گرانوئي
ستاسوڅه خيال دے د واده باره كنيې

په چاپېرچل كنيې خرابه دومره دي
په كومه وړخ چې پرې سغتي اونكړم
وبم كه په خپله بڼه ظلم كوم

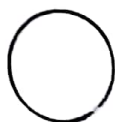

سرې قربان كړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
خوتي به څوك په درمال كنيې كوي

ته د ژوندون د مايوسو علاج ئې
خوري وري زلفي خوري وري كا
چې انتظار څوك د سحر نه كوي

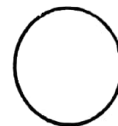

داسې خچور كړم از مېشتونو د ژوند
شېر يني ستا خانه بدوش يادونه
اوس د زړه دشته كنيې پراو نه كوي

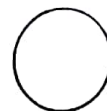

الله دي خبر او كړي په صدرچوك كنيې
كاري گليا دي اشارې ماتوي
او هسپان خپلو كنيې كپ لگوي

جرم دچا 'سزا دچا لوييه ده
يو د پوليس له سترگو خان ساي او
بل په يوه پيسه قانون خرشوي

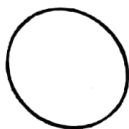

سپک راته مه گوري که غز نه کوو
گنې خوبونه به مو هم کړو حرام
مونه دچا ميراث خواره خونه يو

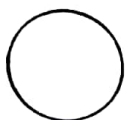

زړه ي غلبل، زلفي ي تار په تار وي
وېل ي زه وېره ي خونده يم
گنې نوته هم هېرېدې شي له چا

شېريني اوباسه زکوٰة دحسن
د افتونه نازلېني حکه
چې په وطن کني شوک خبرات نه کوي

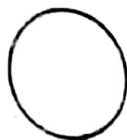

سر به بي حايه درله شه خوبوم
دپيتنوله هونيارى نه لوگي
کورونه وران کړي چې حجرې سازوي

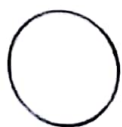

په خه پوهېږي نه ماشومه ي لا
دروغ رښتيا به دي ښکاره هله شي
کله چې ستا خواني مېوه اونيسي

چې څه بلا يې ته يې حله جيني
زما د زړه د قيامتونو دروا
خدا ښکړو دکاني بت کني ساه راوي

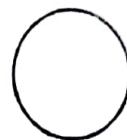

بيې د سرو سپينو خزانه شپري
درتاه خراب د چا نيتونه نه شي
کشي را اوسپه ماران پرايزه

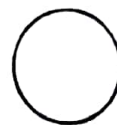

دا نظر وته به تيندک خوري ضرور
ستاسو د بيار کزو وېر لارو کني
وه کله لاسي سم کړ خپله شي څوک

لاس راله مه راوړه ناداني جيني
بلا گرمي ده په وجود کني زما
پام چې پتري چرته لمبه اونگري

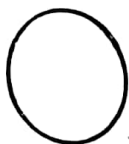

دېر تور زنان به داسې هم اوويني
چې يې سرکند شي دکناه رازونه
نور زر په خپله بنځه تور پوري کړي

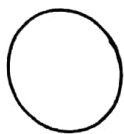

شپرينه اووايي په دېره مينه
چرته خو لار غلطه لاديه
ويرېنم لار چرته غلطه نه کړم

شهرينه او وائي قربان شم له تا
غزل غزا مي راخوريني په زړه
ستا هايكو رانه تپي هپي کړي

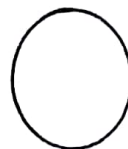

دوه ورځي ژوند دے تاته بڼه پته ده
زړه ته راجخته شه د ناز مېرمني
سرکشي پر بنده د شيطان مڼه

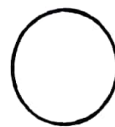

زما له خانه دومره طبع نه وه
خو چې قدم بدم د کالچ جينکي
راڼه په لارو کښي شيندي کلونه

د ژوند د حسن ننداري خه کوو
درانه پناه ونه مو پراته دي په سر
کاله ته خو که چرته ملا نغه کړو

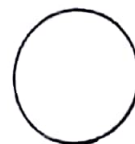

پر بنده چې پغلي جي پاه خپله لاره
چپه ي مه گني ستومانه به شي
توري پچو دي که راپاري شولي

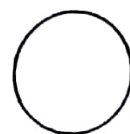

وايم چې تويي ستوماني به اوځي
خو وې دا ارمان مي اونه رږي
کورته چې راشه نو لاسترے شم

زۀ ئي له سترگو لگيدو اووېستم
ماله قسم راكړي چې غين مه كوه
او خپله ټول كله خبر كړي په هان

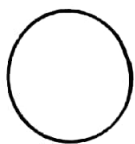

شكر دے سترگي زما اوږي نه دي
غريب سرے يم خو كل شانهي زما
د چا عشونو ته پسخين مه نه

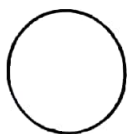

گن تصويرونه شي خواره په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ كلي كښي
د سپو غيا شي، هكلامه جوړه شي

د حېرانتيا خبره ولي نه ده
غو ټوي چې كل شي په قيامت كښي د ژوند
هان راته وېر خدا لگوي بېكه بنكاره شي

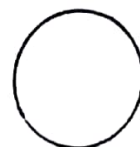

زنه مې اونيسي، سلگو كښي وايي
خلق خو خلقو باندي چل زده كوي
كور نه په نيمه شپه بهر مه اخځه

سیند ته کلونه ورگنار کړي وايي
خه عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه ميني کتابي ميني دي

چي د ياران شېبې رانکې شي کله،
هاغه ماتم شي راپه ياد د کلي
کچه کورونه چي اوبو اوږي وو

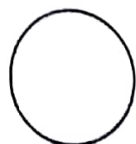

د انتظار هم خه حدونه شته دے
چي تر قيامته وي ولاړ دغسي
بيا عجيبو خلق قطار ماتوي

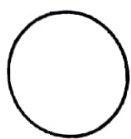

وي د بنايت د بني شمشاد حيني
چي خان دي نه پېرنده بنکاري هسي
لکه په گنډو کيني چي اوښ وي روان

زما د خاورو کور جوگه نه و ستا
شېريني ما په اسمانونو غوښتي
خه او کړم خدای راله په زمکه را کړي

اول دي خان کني دومره توان را ولي
چي په خندا کړي قيامتونه د ژوند
په غلي دي تا سره سيالي نه کوي

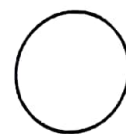

توي ويستي يو نوکر وېل ي
کور کني چي صېب نه وي بي بي ظالمه
چېر ناروا کارونه اخلي له ما

هر څوڪ چې څه اوکري، ربيبي هغه
لار کښي کښنه مه خپله لار اخله
ستا پخيل کور کښي هم تور سرې شته ډ

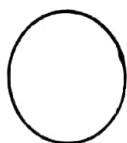

تاوده، ساړه که دي د ژوند اويدل
پېغلي مستي به درنه ټولې اوځي
بيا به په تا باندې غوټه رانښي

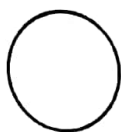

سترگي له دځي ويږي نه پړانيزم
زما د زړه په رنگي ټټو اوناه چوي
ته چې شپږيني پوکڼي پرسوي

زغم به کوي ډېر که حالات شي خراب
لاس چې د ورور مري ته وانن چوي
د کور انگن کښي څوڪ دېوال نه وهي

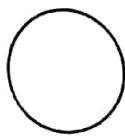

سمه شه بنځي په خپل حد کښي اوسه
زه د ټول کلي نه نفرت ورکوم
ته راته کور کښي دېوالونه وهي

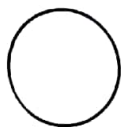

واورئ زما که ئي مني او که نه
که لږ مو هم سست کړو په بنځو پړي
بيا به ترې گڼي او بڼي چوپړي وي

شهريني زرهه ده ترم شوه نده
نماشي اوبسكي عبت تويوي
کانهي اويو کني وراسته کني کله

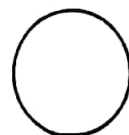

شنه چي مي شونده شي د قام د ورو
کله د چرگو د بچو بعري شي
اونخلي خپلو کني هيران بيلوي

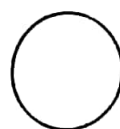

بن انتظار د عرومي مي اوکپه
ترخو چي چرکه کورکه شوې نه وي
نو په هاگو باندي بچي نه کني

زرونو کني اور د ميني بل کړي گني
بي حسبي دومره په ماحول خوره ده
سم پکني خدا بگو واوره کني سره

راقه ستا ياد داسي سرور راكوي
کله د ژمي په واورينه شپه کني
شوک په کمره کني انگي تي بله کړي

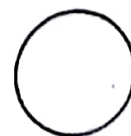

پهغلي د بنار پارک کني راټولي وي نن
وېل مي راغله يوويشتمه صدي
مي چي د کور درشلي اوغورخوؤ

د قام تور سرې دې سر تورې نه شي
تازه تازه غومپق غومپق پېغاي اوس
گړي خبرات پسي 'د اكي غورخوي

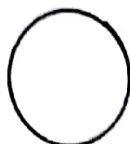

فتنه فساد به ترې جور پېږي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د گوه چاري مزدوري هم اونيسي

مات شي بچي د مصور قلمه
زما د خيال د شهزادگي رنگونه
خدائے شته چې ټول دې په اوبو وړي دي

لاړه شلمه مدي هم تېره شوه
خو لا زمونږ وطن کبې هاغه رنگي
خلاق د غار نه راوتلي نه دي

وېل ي راغله يوويشتمه صدي
دې کبې کوڅه کبې يو ملنگ چغه کړې
سحر را اوسه خته 'شپه تېره شوه

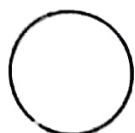

تا به وېل چې سره ژوندي ستايمه
خو داسې کوي مجبوري دې وي نن
فرېم نه چې تا زما تصوير لري کړو

اومنه دا خاطر دي جمع لسه
ماله پيه شاه سترگو کني چق راگو
ستا پيه کنا رکنبي خو اوسپن مانه

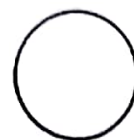

ورته مي اووي خيت شاه دے ستا
وېل ي غواړم چي برينه نه شي شوک
پرتوغا نيسونه جوړوم لاليه

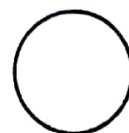

پېغلوکي ناوي خپل خاوند ته وېل
هر شاه چي کښي دابندي نه منم
زه خو شاه ستا لاسوته ناسته نه يم

شاه اوشو خبر دے که مي پېرني نه
مانه دي هاغاه ورخي هېرني نه دي
چي پيه خنکل به مي اوده پرتاه وي

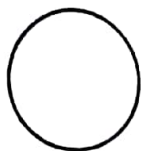

دېره کم عقله ي زما بسوني
اوس دچا خولي خو شوک گنډې نه شي
زما پيه سر پيا سره شر مانه کوه

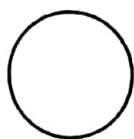

مونږ پيه جامو کني نه خاښ وپدي
چي دا ده راغله يو وېشتمه صدي
کور که مو وران شو نو پروا د شاه ده

سکله اودر سڀني د نکھت قافلې
نله د کھل وږمه وږمه خوږېږي
خوږيو نه وينم تعبيس و نه وېشم

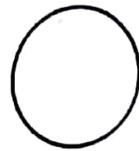

ټوله د زر او زور خيره ده اوس
ستاسو مخونه په چانه شوکوم
خوک د جرگو هډو پروا نه کوي

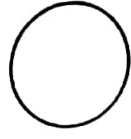

د نوي نسل خومره لوه زړونه دي
د پلار نيکه هډونه هم ورکوي
په اديرو باندې پلازې اودروي

زړه مې ټق اوچوي چې مين کس خوي
شپږيني خبر به شي دمه پکښې خوره
رب به زمونږه دا نېستې غوڅي کړي

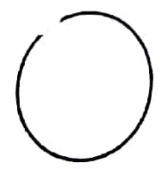

جذبه جذبه دي د ساحل خوبونه
غورځنگ غورځنگ بڼي د شپې خواني ده
سپوږمي په دې کښې هم سترونه کوي

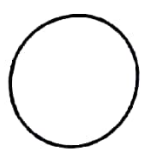

د شپې طوفان چې شي راخوږ په زمکه
زه د بي خونده اورکو له غمده
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

زوم خپلې خواخې ته څرگنده کړله
بيا به زمانه هم گيلې نه کوي
لور دې مدام ماسره ژبه کوي

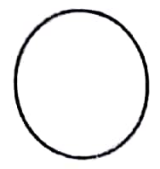

لږه سرتيزه ده بدخويه توده
که دغه يو عيب ترېنه هم اووتو
نوره قسم دے ډېره ښه جينې ده

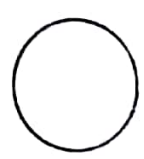

ته هم په پوزه باندي نه پرېږدي چې
زه هم د هائي بللې پرېش مريض يم
زمونږ د دواړو گذاره گرانه ده

د نمر پيتاوي ته لا ناست نه يه
چې څوک تمبه زمونږ د کور اووهي
اوواني ، خان وبل چې ښکاره به خو

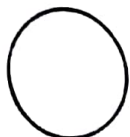

خدائے شته که غم وي که بنادي د کلي
واغوندي پېغلي د رښمينو لباس
په ما د اوسپنو نينې او چچي

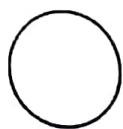

په بي اسرو پورې خندا مه کوه
بس کره د خدائے نه لږه ويره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونته وهي

دې کښې څوک لاره د منزل اوسوي
گوره څنگل کښې بيا په نيمه شپه کښې
د اورکو قافله لوتې کړله چا

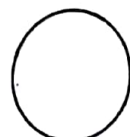

موښ ځکه سر باندي خپې گرځوؤ
چې د صحرا شپه يې باوره شپه وي
پېرقي د بجای شي د باران شپه شي

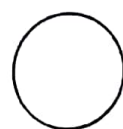

باران شپې شپې وربړي مگر
اورونه بل دي د نخت په اونو
بيا چرته تندر په څنگل پرېوتنه

زړه به اخر څنگه زما شي په ځان
سر کله او خورم کله نيم پاتې شم
سپوږمې په يو مقام ولاړه نه وي

څه ناروا د فاصلو دهوکه ده
چې يو ساعت يوازې کېږمه نو
زه په خپل ځان هم بدگمانه شمه

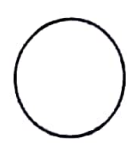

نيکاري چې خاورې مې په سر اړوي
زه ورته نيم نيم پاتې کېږمه نه
او لا مېوه مې هم نيولې نه ده

داسې که، شاخکې شاخکې کپړې کپړې
دا تندغرت زړه مې اور اوند کپړې
شابه شپې شپې راوورپه

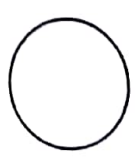

د خدای کارونو کبې شوکغه اووای
ماچې ئې طبعې د خوږ و کولې
د کرېلې نه هم ترخه اوخته

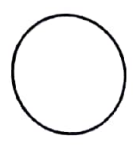

بسه په هر بنکلي مین شپړینې
واړه رنگونه چې راټول شي په حاکم
ترېته د نمر سپینه رنجا جوړه شي

بیا چرتاه پېغلي ستومانې اوباسې
گنې نو داسې چرتاه شوې نه وو
د کور غنې او د چينار اونوکبې

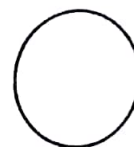

وايي جولى بدې ترخوخالي وي
کله ونه نه کبې انکې کبې زما
ما چرتاه شاړ کوهي ته اوغورخوه

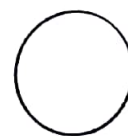

زما ترپا ئې د زړه تاو کموي
د پشکال خوږ چې سپوا شي کله
پېغلي خاري د بارانونو لارې

اوسپاري خلق سرو ليو ته د ژوند
راشې بيا يو ساعت له نه اودرېښي
ښکلي، زمونږه د وطن سپرلي دي

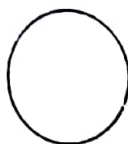

له جنگه ورستو ئې پخلا کړم پدې
سر مې ماتېږي ښو نه شمه
يوه د سپرین کولې خو راکړه کڼه

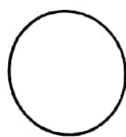

پنځلوکې هر قدم په خيال اخله
ستا چې له سره لوپته پرېوته
راله بجایو سخته چټکه راکړله

ښه سمه دمه وي کارونه کيږي
خو د شهلا زړه کښې خه غلا ده ضرور
ساک ترې سيلی يو سي چې ما اووښي

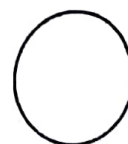

د زړه درزا راله په خاڼې اودروي
ټک ټک چې اورم د کړيال، شپږيږي
وايم که ما باندي څوک جزې کوي

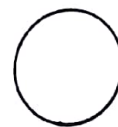

کڼې او زونه مې سنگسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مری غلې شو
پنځلې چې خپو کښې گوگلر وکان او ترې

هسي بي حايه اوس قرياد مه كوه
ستا د سينوغوتي هوارې خه شي
پي چي ماشوم له د فيهر ورکوي

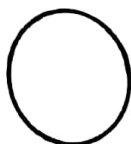

راله حلوا د ناشستي پخه کړي
بيا راشي غوړ کښي راته پټ اووايي
د سرو ننگي راله جوړه اوکله نه

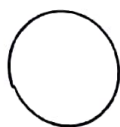

سم له ماشامه چرانونه وژني
په تا کښي خه ناخه تياره خوشته د
خداي شته له ما سره دي بيا ويره کړه

خني کارونه د چاوس کښي نه وي
هر خه کېد شي لپوني خو کله
هملونه کښي د انحر اونو کښي

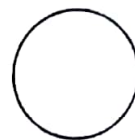

تابيا کومه د يو نوي سفر
اوس به په دي باندي خه زړه خوړ چي
د خوب تعبير مي اپوتنه اوخته

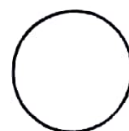

اوبکي مي سترگونه روايي نه دي
دا خو د کلي د گودر په غاړه
قطار قطار پښاي تپلونه کوي

رب ي ژوندي لره خو سوچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوږي
کلي اباد شو مقبرې وراڼي شوي

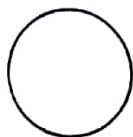

د زړه زخمونه چاته بڼايم نه
پکښې ې شمېره حادثې دي د ژوند
زه د سپرلو رنگونه ستايم نه

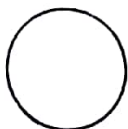

راوړي له ځان سره بهار اوږونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اوږونه

مړم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
نیکلي د هر چا سره لار اخلي

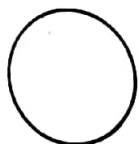

د زړه زورونه لېونتوب اوخوړل
اوس به زړې خبرې څه يادوم
ټول تعبيرونه رانه خوب اوخوړل

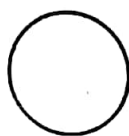

چې زمانه ټوله په خوب اوډه شي
ترېنه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي شاړه رهي کښې څوک دېره دي

شہرینہ گونجی پہ تندی راوی
واٹی ربتیا ربتیا خبرہ کوه
ستا د جامو استری پہ خدہ ماتہ شوه

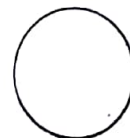

بی شماره داسی رنخوران شته دے چي
تمیز د جنس او د جمال نه کوي
اوواي قول خوندونه يو رنگي دي

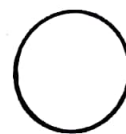

ستا د بنایست د فرپونونه زار
خو لب مي پرینده چي خان اوپترنم
ما د بودی په قال کني مه خانگوه

زما تصویر تہ یی ترپل و پهل یی
پہی د مرغی می درله هم راوی وو
اے د انحر کله چي چرتہ به یی

شہ زورور دي مشران د کلي
چي د لمن داغ تہ مي گوتي نيسي
او نېغہ لار راتہ بشودلے نه شي

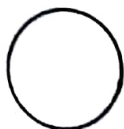

مر نه شم خائے راکپه د زپه پکوري کني
تاوده ساپه که د ژوند ما اووهي
زما بيه ريل نمونيا شي سگلي

بې د نازونو لوباي شپږيني
خان چاله ورنه کړې په لاس او نه
کښې رڼگونه به دې ټول والوږي

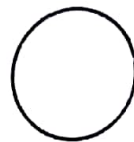

وايي کيڼې دې په سر سترگو منم
مانه بيا د بېرې غلطي شوي دي
خو لاس چې مات شي خپې غاړې له بې

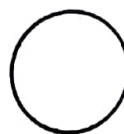

مياندي په داسې پېتنو بوږي شه
پاسي پردي تورسري او تختوي
بيا ي دخوښدو څوک تپوس نه کوي

خپلو همخولو ته شپږينه وايي
سرتي ي خبر شه خوباورې شي
رغږېني نه د پشکال لېوني

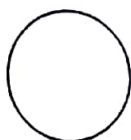

پوزه دې پرې نه کړې د قام لېوني
درنه په لاره مېرېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

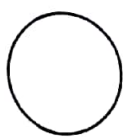

پېغلو وېل مونږ ته گناه نشته دے
چې دخپل کور ورونه بند شي په چا
نو خانغا چا سره لار اخلي

تڀنڀتاه له خپلاه خاناه خله كوله
پر بنډه د سر سپوري دي مه وركوه
خداه شته د كور اوڼي خوك نه پر كوي

زمله به وږي په ما تنگه نه وي
چي ستا چينار چينار خواني شپريڼي
تل د اسمان سره خبري كوي

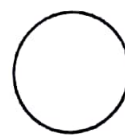

داسي بي واره م ساكافي نه وي
خو چي كلونه نارنجان او نيسي
بيا م سپري ستاد بدن خوشبوني

ددي خبري خه جواز خو به وي
خداه شته چي چا د چانه غلا كړيد
د باز د جالي نه تپوس الوچي

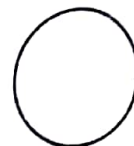

خداه شته خبره به صفا كومه
دا خو بېخي بي انصافي ده كنه
اوس چي د ورور تېلو كښي خو بندي سوزي

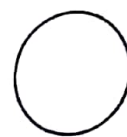

كور كښي ساتل مرغ زرين بڼه نه وي
هېچ بيا له خپله خاناه نه شي خبر
بنغي راپاسي خاوندان قتلوي

زُه دِي له مَخه تَبَرِدِ لِي نَه شَم
هَر شَخُه تَه سَتَا له پَارَه غَارَه بَزْدَمَه
بِس كَنَه لَار رَا بَانْدِي مَه جَوْرَوَه

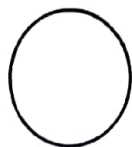

پَه مَرُو حَسَاب دِي تَمَا شَكِير دُ حَسَن
سَتَا دَ نَظَر تَاوُ يُّ چِي اَوو هِي نَو
دُ كِي كَدَانَو اَوِي چِي اَوِي سِي

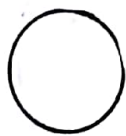

سَتَا نَرْمَبْدُو رَا كِنَبِي سَغِي رَاوَسْتَه
چِي لَا رَوَانِي دِي شَوِي اَوِي كِي پَه مَج
كَافِي اَوِيو شَو اَو اَوِيو كَانِي شَوِي

پَه شَخُه نَاتَرَسِي اَوِي پَرِدِ لِي يَمَه
وَانِي كَه بِل چَاتَه دِي اَو كَاتَه نَو
سَتَا كِپَرِي كِنَبِي بَه اَو بَه اَو حَكْمَه

خَوِي نَبَه دِي خِي لَه دَه خَوِي اَد اَو لَرَه
چِي جِيو اَر كَرُو سَرَه مِي نَه كَوِي
نَو خِي لَ عَزْت بَه هَم پَه دَاوُ لَكُوِي

مِي نَه كَوُو خَو مِي نَه پِي شَر نَو نَه
تَه دَهْوَا پَه اَس سَوْرَه اَلْوَجِي
اَو حَان له بَرْمَه غَوْر حُو لِي دِي مَا

بره د ستورو او سپوږمې وطن کښې
مینه د مارخپه ده شپږینې زما
لڼه په خیال گډه سر توره نه شي

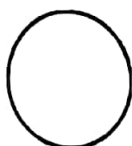

او وایي گرانه! پښتانه پغلده یم
یو د ناموس سودا مې ماکوه نو
هرڅه به ستاله سره زار کړمه زه

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زه
خبره وروې شپېلې کښې وایي
مور مې ناروغه ده بابا خبروم

او وایي ژوند دې شوکیرو او خورپو
په نیمه شپه چې اوبه خورله مې نو
خدا لاسکو زما له زړه نه اور پورته شي

سترگې به خاورې د پښلوکو ورشي
د شپې په هر پارکښې چرکان پاسي او
څانگو نه پرېق وهي بانگونه وایي

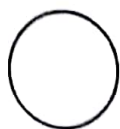

بنکل مې لاسونه کړي ژړا کښې وایي
ته چې زما گناه په سر اخلي
دغه نیکی به دې مدام یادوم

شهرين ياي او شاه شواري بيد د مياني
باران گاه لري چرتاه اوورين يي
نو هوا گاهي سو د چم يغي شاي

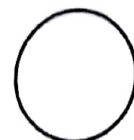

پنهن يي بنجي خپل خاوند ته اوو پل
گردانه ! که ماله دي پتلون راورو نو
په دوه ميله ټوپک به خان اوولم

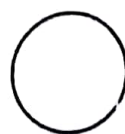

درته واده بنجي شاه اوو پسته
جوړي خاوند دي زوروا اوخته
تا خو د بوتي نه بلاغونبتله

رب دي په دي خبره ما شاه نيسي
پنغاي د بنار داسي پيکه پيکه دي
لکه چي خوند تر بنه او يو اورے وي

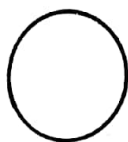

منم خبري زما عادت نه دے خو
چي پنهن يي پکني لغري گري
اور دي د صدر په بازار پوري شي

نور به عذاب شاه ناز لپني په موبن
پکني تور سري چي سر توري نه شي
بيا يي په بنار کني ټوک عزت نه کوي

واڻي له لور او خور ٽپوس کوي ٿوڪ
کوي چي هر ڇهه کوي ستاسو خونبه
زه ڏ ڀردي ڀرڻ خٽله يسه

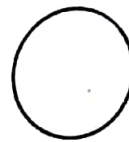

ماتڀري کان ٿي تل ڀه کافي باندې
زه جاري ڪي چاته وهل نه شم
ورکڀي مانه ڏي ڀرڻ له لتي

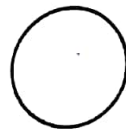

زور ڀي ڀه هائے دے خو غور ڇنگ نه ڪوم
گني ڀه ما باندې ڏ ڀنار مڀرمنو
نن ڏ گدو انو غو ٽي هم اوخوري

يوه سڀڻي تجر به ڀي اوشوه
اوس ڀه ڪم اصلو اعتبار نه ڪوم
خاوره ڏ لوڪ ڀرڻ نه اخلمه زه

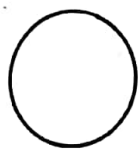

ستا ڏ اوڀرو زلفو بلا واخلمه
ڏ ژوند طوفان کڻي ڀه چا ملا مه تڙه
مار هم ڀردي لاس باندې نه وڙي ٿوڪ

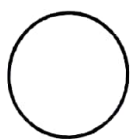

ڏ ڪت له عظمتونو نه زار
چي ڏ زامنو ڀي وڌونه جوڙ شي
مياندي ڀه سپين سر گدو کافي کوي

شهريني دده فاوژکاره ي خو
ته چي له خان سره يوازي شي نو
دا خواني مرگ درته ياديني که نه

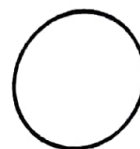

د زوراور اوبه په لوره خبري
آ چي بدخويه يادیده کلي کني
د خپو تلي ي هم هغه نيکلوي

رب دي ژوندي لره خودوب دي کپه
زه به چکر کني خاخا راتله
راته چي ملاره ته په اوبو کني وي ته

خداي شته هپا ته ملامته نه يم
لوږو او تندو که وژلم نوهم
چرته ي لاس چاته نيولنه دس

اوس به د خان خه ضفاي کومه
حکه بلاخراب سره شومه زه
شهريني تا سره ي نينه کړي وو

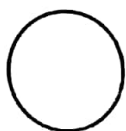

خدا بگو په خوند پي ژوند پرانده شو
اے د خواني د تقاضو سپريه
زمونږه کلي ته به راشي که نه

چي خه ڪري هغه به ربيبي مدام
پکڻي نيلاڻ چرتاه ناموسي ڊي نه شي
پر دو پتو کڻي ڪروندي مه ڪوه

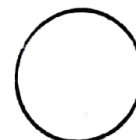

يو شاخڪي وينه را کڻي پاڻي نه شوه
توري شپلي چي ڪله ما اوليدي
زما ڏخيولاسو نه دم اووته

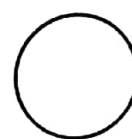

اوخاندي غور کڻي راته اوواڻي پي
تاته به خان قلقلخان بڪاري خو
خلق به تا پي ملندي ڪوي

ورسره سڀل له ڏسيند ونونه ڪم
هسي تر ٿي هم زپه صبرو له نه شم
او ڏ مهي غوڻساه بلا ڪرمه وي

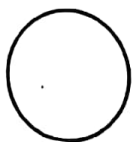

سرتوره مه شي خود ناز مڀمڻي
داسي طوفان راپورته سوه ڏي چي
په سڀينه ورڃ خلقونه لار ورڪوي

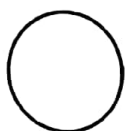

چرتاه له دڻي غمه مڀ نه شمه
خان باندي ژوند خاوري اڀي ڪري عبث
په جيڪوهرو خواني رانه شي

منم چي گنجي محرومي مو دي خو
کله زمونږه هيروشيما نه ده
چي د سپرلو پکښي وږي شنډي شي

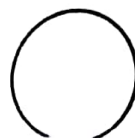

مينه اوباسي له زړگو نه ويري
اوس که اوبنان ساتي شپږيني زما
نو دروازي دي دکور ټيټي نه شي

اخريه مرشم که دا حال وي زما
هيټکي مي يو ساعت له نه اودرږي
آ پونځي مي هېشه يادوي

اووايي ټولي د قمت لوبې دي
خلق گليادي سنډرکان لوشي او
زمونږه لنگي مېني پي نه کوي

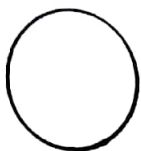

وايي ترڅو پوري به زغم ټيټيم
زه درته کور کښي لغړي کومه
خي په کوڅو کښي لوړغي کوي ته

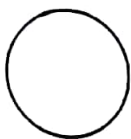

کم عقلي هسي پرېشانه ي ته
د محبت غسونه بوجه خونه وي
سترگي بنو باندي درنږي کله

وار چي خطا نه کړې سينه لويه کړه
خومره خعلي ورته اوغورخېږي
خو پليستينې نه روانې اوبه

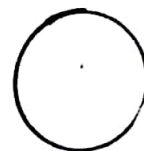

د ژوند له هر ازمنبت نه تېښته کوي
راته معلومه د رقيب توره ده
ما د جبو له ماره مه ويره

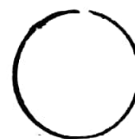

ستا په فرېب کېږي څنگه راشه زه
زما د ژوند غرمو کېږي سرسپين شواو
ته لا د نوي پشکال مگيدو ئې

تت چې دې نه شي د بنايست رنگونه
هان زه د مرگ پختو ته نيمه خو
لکه د سوي لاس به تا ساته

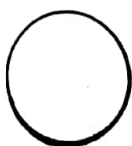

اووايي ټول د اکسين کې دے
هيټکو ته هسې خوشحالېږي څله
څوک لېوني نه دي چې تا يادوي

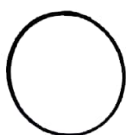

دومره بلا خولي راته وازې شي چې
په ډېره تېره کېږي هم هېڅ نه راشه
د کوهي خټه په کوهي اولگي

زما د زړه درزا بي حايه نه ده
ستا په وفا باندي شکمن نه يم
خو مطلبي په خټه اور لگوي

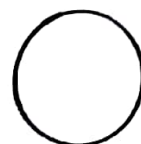

رب دې دروغ کړي خو ويرېنه زه
زما احساس داسې شکن غوندي شو
جوړ په دې کلي کښې چيني اوچې شوي

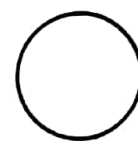

وېلې رب دې پکښې خبر واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هاکی چې څوک اومه اوکوټي

دومره سپوا شوه په وطن کښې لوبه
اوس څوک روټي ته انتظار نه کوي
بس په اوسو اوړو شتونونه وهي

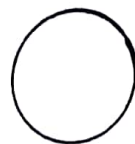

خپله گناه چې ئې منلې ده نو
پرېن ده نور ورته هېڅ غڼ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوي

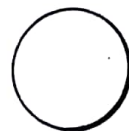

مهر يانې دې شک کښې اچوي ما
بيا دې خه کنده کنتلې ده جوړ
راته چې خاندي او شپلي غڼ وي

واي له هر چا په ماگران دے ولي
زما چي نه مني نو خه اوکړمه
رب دې يي مړکړي چي ترې خلاصه شه

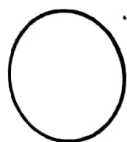

چي مي په زړه ياندي تياره راخي نو
سرکړي سرتور لوپته اوغورخوي
وايي را اورسپن ي پيره بابا

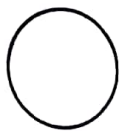

راباندي خواد خلقو مه بخوه
مونږه چي خپل منځ کښي جگوند کوو
خدائے شته د وېرو پکښي غوا ننگ شي

کومه گناه ده چي يي خلق کوي
دا د وطن په خاوره خه شوي دي
چي د چينار اوڼي له موندپه اوځي

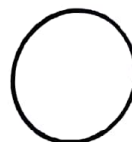

رب دې کانه کړي د شيطان غوربونه
نيه په مړه گېډه مي تېر ماسخوتن
په گل ورينو لېچو خوب کړے دے

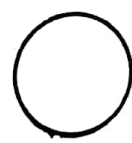

پرېن ده زما په کارکښي کارمه لره
بنځي ماخپل سبي ته پرېن ده گڼي
تا به په دريو کانو طلاقه کړمه

شهريني ما باندې احسان مه کوه
زما د زره زخمونه نه رغبېږي
خو چې گزک نه شي پرسوب اونکړي

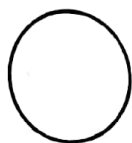

لاس يې تنگ شوه د خاوند د خکه
وايي که ماله يې نکي جوړه کړه
خولي ته به چونگ خاوري وروچومه

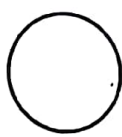

لکه غوټي هان کني راوله اوسې
لا دې د ژوند زهر گوتلي نه دي
خکه دې زمکه باندې خپي نه گي

خدائے شتاه جنگونه خونوماه نه خو
ددې خبرې ضمانت خاه دے چې
زما د نهن به په ما دز نه کوي

له دې نه لويه خوشحالي به خاه وي
ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
اورې کني واورې شي لمبي ژمي کني

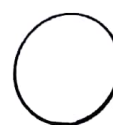

مياندي دې لاري د بچو خاري خو
چې په لندن کني خوک سبق اووايي
آ په کچه سپهن اودرېږي کله

زُهْ تَقَانِي دُ مَحَبْتِ پِشَرَنِم
شَهْرِي نِي تُنْكَ كُنِي مِي وِيرِي نِي خَلَه
پَاخَه رَنگُونَه پَه اوبو كُنِي نَه مِي

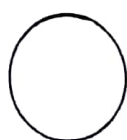

اَوَوَانِي دَوْمَه نَادِي كَه نَه مِي
خَو اوبِي سَتَرِي زَمَانَه چِي وِينِم
دُ سَرُو چَاپَه پَه لِرْمَانَه مَنَدَمَه

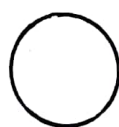

جَوِي دِستور نوے كوي وختونَه
ما خَو مِيرِي هَم ازار كَرِي نَه دے
دُ كَلِي خَلَق مِي پَه خَه قَتَلَوِي

زُهْ دِي لَه بِنَكَار مَنِي كَوْمَه نَه خَو
هَسِي لَه تَانَه يُو تِيوس كَوْمَه
سَتَا پَه سَرخَو بَانَدِي زِرُهْ نَه سَوَزِي؟

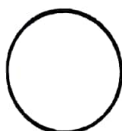

دِر پَه پَه بِي خَا يَه وخت دِي اورتِلِم
داسِي لَل كَل شومَه شَهْرِي نِي زَمَا
نَكَه چِي بَانْگ نَه خَو ك يَانْگِي اوشِرِي

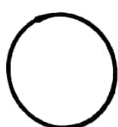

تَه نِه لَه لَوِي نَه مَر شَوْنَه وے
بِنَكَارِي ! بِنَكَارَه بِي انصَافِي دِي اوكِرَه
مَارغَانَو جَالو كُنِي چِي رَاوَرِي وُو

زما ددې وهم علاج به خه وي
خو چي کلونه په خندا اووینم
وايم که ناوي د وطن کونډه شوه

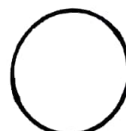

د خدا قدرت د خه به ویمه نه
هغوي په ما کوي د بکې د قتل
خوک چي چان خان نه شړلے فاه شي

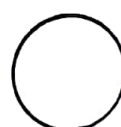

د بي حسي هېرو خه حد نشته دے
زه چي سرگند کړمه د زړه زخونه
کلونه مراوي شي په سين ديوتي کيږي

خدا ښته زړا د زړه د دېد نامه ده
چرتاه مې حق د چا لوتلے نه وي
زما په سترگو کښي د چا اوښکي دي

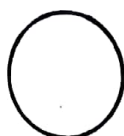

ساه ترې وېستلے شم په دوو گوټو کښي
خو سوچ چي اوکړم وړم سردې اوخوړي
خوک به پليت ډنډوتاه اوس کافي اولي

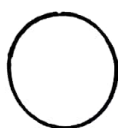

نورد قرب د امونه ماء غوروي
زما نظر دهوکه کېدلے نه شي
زه خه دوو مېښو کتے خو نه يم

شوڪ ڏ ٽغليق له درده خه ڏي خيب
گهوتي چي نيسم حادثوته ڏ ڙوند
ڏ خوندي رنخور تري فحاشي جوڙه ڪري

او واه به باقي به تاوان ڪنبي ڏي شوڪ
ستاسو چرڪان هم به خوله بنه نه لگي
او مونن له ساگو سره گوتي اوخورو

زهر خواره ڏي به فضا ڪنبي ڏ ڇم
ما ڏ مارغانو ڙي هم زده ڪري خو
ڏ بيدامني علاج مي هينچ اونء شو

خدائے شتاه به زره ڪنبي مي هينچ غلاته شو
ڏ ڇم فضا دومره خرابيه ده چي
خان راته هسي گنهگار بنڪاره شي

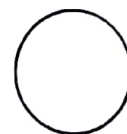

تپوس ڪوم ڏي ڪنبي گناه چاته ده
ما مشران ڏ ڪلي وڙني به ڏي
چي زه ڏ هر چا سره مينه ڪوم

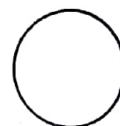

نورزه انصاف ڏ چانه نه غوارمه
که وس مي اورسپد شپريني زما
واڙه ڪنبي خولي به به سوڪ سموم

بلا د ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنگسارې نه شي
پرېږده د کابو تجارت مۀ کوه

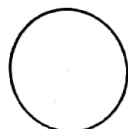

دېرې بې خونده جينکې دي د ښار
کله چې وخت د امتحان راشي نو
خان پسي بند کړي د ياته روم ورونه

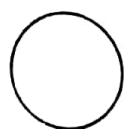

اندېښنې هم وي د الوت لارو کښې
ولې د ژوند د حادثو له ويري
د باز وزرې خو څوک نه پرېکوي

منم چې ژوند سره دي مينه ده خو
بيا به دي هرڅه نه باور پورته شي
که دي د ښارپه هسپتال کښې شپه شوه

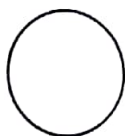

منه ستاسو مرتبه لويه ده
خو گوري پام چې غلطي اونه کړي
مونږه څه هم اوبو زاوړلي نه يو

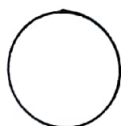

رڼا خو نه وړني فکرونه دچا
خدا پگوپه ذهن مې تياره راوړي
دا بېخ وتاي د بجای بلونه

عبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر د هوکه ده
اوبه په وانگ چا بيلې کړې نه دي

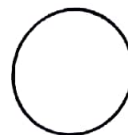

شېرینه واي که سيلو راغله نو
خدای شته چې پر مخي را اوغورخېني
زمونږ د کور تيه وېنو او خوره

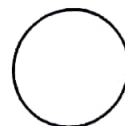

په يو نظر چې به يې زه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانې يې د وجود اونه شي

يو لېوني په دک بازار کښې وېدل
شوک چې وسله باندي مضبوط نه وي نو
هاغه يې خونده وسيلې لټوي

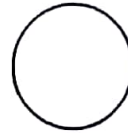

زه يې يو درز اوکړې پرېشانه شمه
خاوري به ياد کړې دکلونو په سر
دا هواکافي چې وېرې خوروي

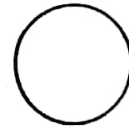

منم فضا ي معطره کړه خو
خدای شته دا حق ورله ورکړدے چا
هوا په خه وېشي وېرې دکلو

پر بندہ داستا دوس خبرہ نہ دہ
ہغوی دسر پہ سپوری اور گوی
شوک چہ خشاک لہ دکور اونہ وہی

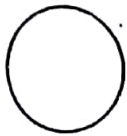

دبید نمیبو پہ دی وران کلی کنبی
مارغان چہ جانی جو پوری شہریخی
د طوفانونو علی بنکارہ شی

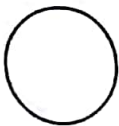

ہیچ پلنبی نہ وو د ژوندون خوندو
چہ د اسمان شوکی تہ اور سپد
لالہ ارمان راغی د خلی زمکی

بی لہ شہ و جی رالہ راشی ژپا
جو پری زما د لاشعور پہ شپہ کنبی
سرتوری پیغلی ماتموندہ کوی

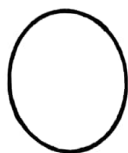

دہری شہدلی د رقیب سترگی دی
چہ آئینہ ورتہ پہ لاس کرماہ نو
د سپی شرمن پہ خان راواچوی زر

وینہ مو جام نہ شہی واورینہ شیدہ
منم شہریخی دہرہ گرانہ دہ خو
کتوی پخانہ کرہ د زبتون تلو کنبی

زُه تَقَاضِي دُ مِيَنِي بِنُه پِيئَرَنَم
وَلِي زَمَا هَم خَه غَوْبَنَتِي شَتَه دَه
خَه خَه دَ لَو بُو گُو دَا كِه خَو نَه يَم

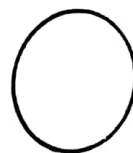

مَنم چِي هِيئَه تَر بِنَه سَا زَبِي نَه خَو
دُ چَا دَس سَبُورِي هَم نَه وِر كُوِي
لَه تَعْبِي رَوَنُو نَه خَو بُو نَه وِي

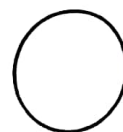

دَا تَقَدَّس مِي لَه كَمَنَاه وِي رُوِي
رَا تَه چِي جَخْتَه شِي كَلَرَنَكِي ، لَه تَا
دُ كَمُو تَم بَدَه بَجْتَمَه جُو پَرَه شِي

بِي وَسَه شَوِي يَم بِي نَنَكَه نَه يَم
پِه بَد حَالِي بَانَدِي مِي مَه تَبْرُو خَه
غَوْبَنَه كَه اَو سُو زِي پِي تِي نَه بِنُه وِي

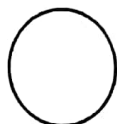

دَا سِي نَا رَا سَتَه كِرُو دُ رَوْنَد عِي شَوَنُو
اَو س چِي بِي جَلِي لَارَه شِي سَخْت اَو رِي كَبِي
حَا ن تَه بِي زِي هَم وِهَلِي نَه شُو

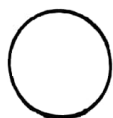

دُ چَا نَا مَوَس پَكِنِي جُو ر لَو تَه كِر لَو چَا
چِي قَا فَلِي پَكِنِي دُ رَنَك مِي شَتَه وِي
هَلْتَه دُ كَانُو بَارَانَوْنَه كَسَنِي

زُهْ قَدَغُونَه پَه چَا نَهْ بَدَمَه خَو
بِنَهْ تَهْ يَه بَسَه بَد تَه بَد وَايَمَه
سَجْرَه 'حَيَات كِنِي خَلَق فَرَق كَوِي

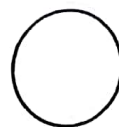

پَرِي دَه دُ بِنِي بَد دِي مَه وَايَه اوس
كَه دِي دُ لاس لاندِي سَاتَلِي شَوَه نو
داسِي پَه سَر بَابَنِي بَه تَه خَتَلَه

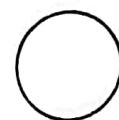

وَرْتَه چِي وَايَم بِنَا سْتَه جِي نِي دَه
شَهْرِي نَه وَايِي دِي كِنِي شَك نَشْتَه دَه
خَو لَه پَوْرَه كُنِي كَرَه غَوْنَدِي دَه

پَكِنِي هِيچ لاري دُ منزل نَشْتَه دَه
تَرِي گَهْر چَا پَر دِي دُ صَحْرَا رِي گُونَه
اَنَسَان پَه وِرَانِي جَزِي رِي كِنِي اوسِي

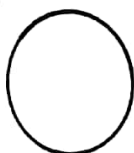

چِي كُنِي زَمَا مَكْرَمَه مَكْرِي اَوْلِي دَه
نَو وَا رَخْطَا پِي غَلِي لَه خِي لِي وِي رِي
دُ اَزْغِي اَوْبَه پَه مَه اَوْشَكَلِي

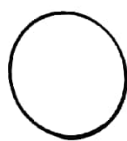

غَلِي كَه نَاسْتَا يَم خَو خَو تَكْرِي مَه زُهْ
مَه خَامُوشِي كَانِي كَوَلِي نَه شِي
غَرُونَه لَوَا شِي نَدِي چِي غِي اَوْنَكْرِي

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پانږې پانږې شي په لار کښې خوره
غوټې چې کله شوه پکښې پاتې شوي

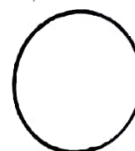

رب به ې روغ کړې که ناروغه يم
د ډاکټرانو دوايي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

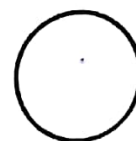

اوس دې ستم تاه د ژوند څه او وایم
چې زه د خپلې تنډې حال وایمه
نو په سیند ونوکښې اوبه اوچې شي

شي چې اوس شاري د سپوږمې پلوشې
ما په ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د بنايست د موسيقي موجوده

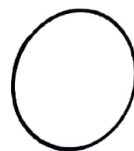

ټکور ټکور به ې زخونه نه وي
چې ې په ټول وجود د ناز مېرمنه
که د ژمي د غرې خوره شي

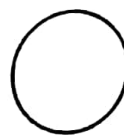

اومنه بد هسې د شپې مه وايه
نمر لا وړمبې څرکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وږمو قافلې

په زړه چاودون پوري مې خاندي شله
چې لوبه تنده شوه سپوا کلي کنيې
د بنار په بنگ باندي ډاکه پرېوته

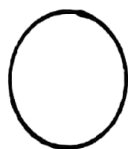

زه به دې زهرو باندي نه وړلم
مخ به له مانه اړولې و تا
نو ما به ساه هم اخستې نه وه

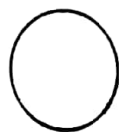

وايي شكونه په تا نه كوم خو
داسې بي وخته چې له كوره اوچي
زه دې د زړه له زوره خلاصه كېمه

شپړينه وايي له نظره به شي
هله قدم بده له درشله بهس
چې بسپلني درته لوكي كېمه زه

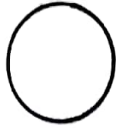

ما به له دې بلا نه څوك خلاصوي
ته چې په نيمه شپه كسي پرانيزي
پېريان راپاسي په ما كټ اوپوي

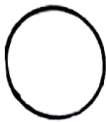

چې هلوځلو ي هېڅ خوند اونكړو
كونه وي وېل هرڅه په شرق اوگله
خو رب دې اوس زما خاوند اوڅښي

دُ ژوند رفتار لا اودرولے شي څوڪ
داسي په وړاندې زمانه لاره شي
چې آينه دانه وانه لاره شي

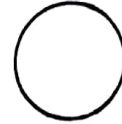

له خپل عادتو او پرېدو نه شي خو
اووړي داخل راتو غږ مڼه كوه
بيا به قسم دے داسي كار نه كوم

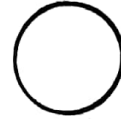

پخه توبه كه لې ويستاي ده هم
په پټو سترگو پرې باور مڼه كوه
پرے كه اوسوزي خو ول وي پكتاي

شېرینې ستا گياي په سر سترگو خو
كه دي زما دابده وړخ اولیده
درنه به او تېستي د شېرې خوبونه

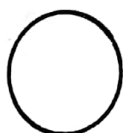

خانا زهه به خرابېنې زما
لاخو مې سترگې هم ورغلي نه وي
تا د كچه خوبه راپاسولم

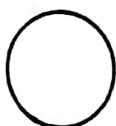

بهر چې نه كړې له درشل نه قدم
چې لې دولې د پلار له كوره اوځي
پوښه شه د بنځي جنازه پورته شوه

اوس راتہ خاندي چي مي سر غوثوي
ياد کړه چي خان به مي له توتي وره
نو تا به کړيکه کړي چي غرقه شومه

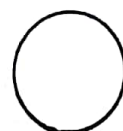

مردار خواره وي د ذت سره مخ
رب نه د باز غوندي فطرت او غواره
پر بنده د بل په نهي شخوندمه وه

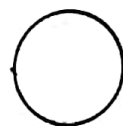

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندي چري
حقه خبره ما کولې نه شوه

چا درته او بنودلي دا خبري
چي د پهناسي تختي ته ما خپروي
او وايه ستا خوله کتبي د چا ژبه ده

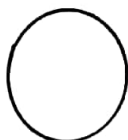

خدای شته چي کانه جوړ په کور شوزما
مېرمنه داسې لله کله شوه چي
لگيا ده توت ته بيکيا نه وايي

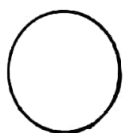

ستا سر تهزي خو يادې کلي کتبي
نن دي د چا سترگي ليدلي دي چي
د پوکتبي نه دي هوا وقي ده

وار مي خطا وي چي قيامت رانه شي
خو چي چا پيره اذانونه واورم
زبه مي قرار شي په سعيده پرپوځم

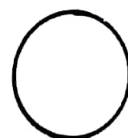

زه عجا هديم د اسلام اومتی
د پر گنهکاريم خو که وخت راځي نو
زما د توري زور به هم اووينی

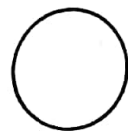

ساینس دے کنهوتضادونوکښي ورک
که مرحله د اختلاف راځي نو
په پتوسترگوبه قرآن پسې ځم

خدائے شته چي ساه لاله تياره دوجبوي
شبع له دي غمه وژلي ده ما
د پتنگانو خون راپوري نه شي

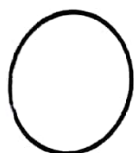

د خپل ماشوم خيال به ي نه ساتلو
چي رب ترې واخست نو اوس هغه بنغه
ځان سره غپږ کښي کوو اكي گرجوي

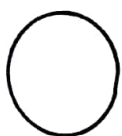

بي شکه ځان بناي شريفه وينه
دا درته نه وایم چي بددي اوو
خو د يو لاس گوتي هم فرق لري

يم بت شکن بت پرستي نه کوم
له انسانوپه خه طبعي اوکوم
زه لا اله الا الله واهمه

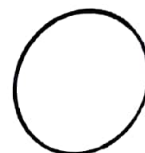

نن راته جبل کني يوقدي اوويل
هره خبره باندي سوچ وي پکار
توکلي لاري خولي ته نه رايي بيا

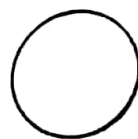

تا چي دالي کري راويس د ميني
د هغي پلارپه رنگي حال شو زما
چي ناوي نور ورته په کورناستوي

کافي ره دومره اطمینان ماسره
چي مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مری ته لاس اچوم

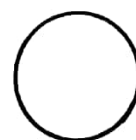

ما کني مگني خرابي دي منم
هېڅ د خپل خان زه صفائي نه کوم
خو رب دي نکوته اوس پام کړي زما

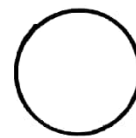

توې اوباسمه توې ماتوم
بلا کمزورے يم بي وسه يمه
رب ته زاري کوم چي ما اوغنيي

بن خو د عقل نه هم کار اخله
اوس چي په گوره باندي مري د بيمتان
خله ي زهرو باندي اوورنه

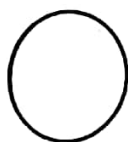

زه د انسان بي حرمتي نه كوم
خو چي وينا د پيغمبر رد كوي
نو كوڅه ډب سپي ترينه بنه كومه

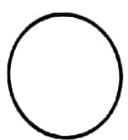

د سياسي رهتما ژوند خاوري شه
د امرسي خوند ي په خوله كني وي لا
يو زور اور ي بي نپتي كسه كړي

اش پر پوڅي په ماحول د گناه
د بنار له خلقو جوړ غېرت اووتو
دوه از مري يوه پيچري كني اوسي

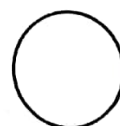

موشكافي دي ي په شرق اوگي
چي شريعت سره په لاره نه وي
بيضي زه داسي تصوف نه منم

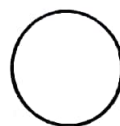

څنگه وي نوره د ايمان كزوري
رانه چي اوس د جبعي مونچي شي قضا
زړه كني زره هم ملاسته نه شم

بېخي صفا خبره اوکړمه خو
کښې مطلبونه ترې ياران اخلي
چاته له وږې اوس سلام نه کوم

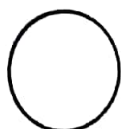

کښې بناسټونه يې په سترگو کښې وي
خو بې دسې يې راڅخه داسې کړي
لکه د ناوې مخ په اور اوسوزي

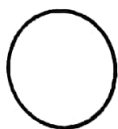

بې حايه ضد دې داسې رڼ مرېز کړم
لکه بيد بخته پښته پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بگړي ماتوي

هېڅ ترې نه طبع د انصاف مه کوه
چې عقیده يې جوړه شوې وي دا
جنگ کښې روا شي ناروا کاروند

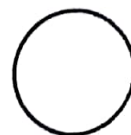

زه پخپل کور باندې تېر اوښه اوس
هم يوه لار ده هره ورځ پرې ښه
خو روزانه راته څه رې بدلوي

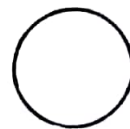

وېل يې داسې څه خبره نه وه
خو هېڅ بې هڅه چې رابړک شوې په ما
تا جوړ مې پسي شوملې څکلي دي

ماه وایه، نه پته پته بی نسر په گوته
راسره داسی گوته تا اوکپه چی
په غریب دلو سترگو هڅه نه وینم

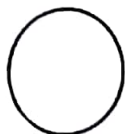

د تکلف محتاجه نه ده، مینه
وس چی دی نه رسی زمالیونی
تاوده ستونه راته خله کوی

که ی په کور کښی هڅه درک نه لگی
خو چی مېلمه راکره راشی نو بیا
ورله خپل خان حلالوے شمه

بلا خوندونه به پکښی وی منم
خودا د مینې سپکاوے کښمه
تنده د کله په پرځه نه ماتوم

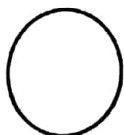

اونی په دغه غم کښی خان اوخوړه
زما پخې مېوی به دی موسم کښی
د چا سپرو جولو ته خان غورځوی

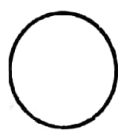

خپله لمنه په خان مه اړوه
دا ته چی بل بریندوی اومنه
ستا به له سره هم پټکے پرېوځی

دا بی نیازی د محبت اووینده
وايي د لوږې نه دې مړه شمه خو
رانه به نیار ته مزدوری له نه شي

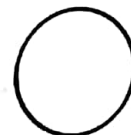

د ترخه مه اوخه د کلي اوخه
ستا مجبوری بی خایه نه دي منم
خو شوک په چم مالت کني غلانه کوي

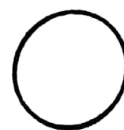

پي چې د تي ماشوم له نه ورکوي
ته خان ته مور په خه خبره وايي
سپي هم چچو له خپل شوده ورکوي

اووایه بناده ورخ به خه اوویني
چي دوه پسي دا پستانه اوکوي
توله شپه چي ککوي حجره کني

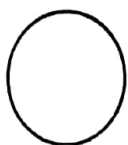

زار د بناریانو له نرمی نه شمه
بنجي ي دوسره په سر اوختي
اوس ترې پستی له لوږې هم نه موي

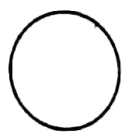

لکه شیشه ي زره زره ذره ذره شي
د شپي چي پاسي د رڼا قاتلان
په کانو اولي د کوخو بلیونه

هسي بي حايه خوشحال بي په خه
ما چي ترياقي د محبت خلكه ده
د ماد په زهرو باندې نه مرمه زه

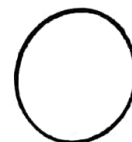

کور لانه ورک دے او د ژمي شپه ده
ستا د نظر تاوونه هم ساره دي
دا بي حسي مې چرتنه کاڼه نه کړي

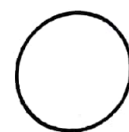

سترگي په دې کني خه مړي شي دچا
چي سپر اوږه خان له پيدا کړمه زه
نو د کارغانو سپل راټول شي په ما

د سانس دا معجزه هم اوويني
مياندوته داسې ستنې اوگوي
چي په بچو ورله زيږه راوړي

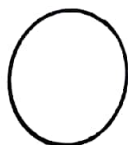

چي ئې په ټي وي اشتهار اوکته
وسل ئې دا په بڼو مېر ظلم دے
دوو نه سپوا بچي راوړه نه شم

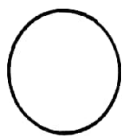

دخدای کارونو کني خوک خه اووايي
زما نظر چي په لټون و د چا
اوس مې په سترگو باندې بڼه نه لکي

سر ترې قلم کړه ورته گوري خله
له دې نه لويه بې ننگي نشته دے
پلار چې راپاسي خپله لور خرڅوي

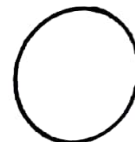

د پښتو شمله به نه تپتوي
خبره ستا زما تر منځه ده او
ته د بېگم نه مشوره اخلي

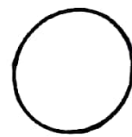

رښتيا وينا به په هر حال کښي کوم
سترگه زما د هېڅ نه هم نه رږي
په ما توتان خله څنډې شپړيږي

د چاپه نه غوښتلو هېڅ اونه شو
د دوو پيه تېر کښي ئې لس اوزېږول
خانداني منصوبې غرقه کړله

د احمقانو څه لکي خونه وي
وايي خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښي غوږل نه کوي

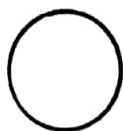

چرته د يو لاسه خټلے دے پېرې
تا چې په خپو نگرينې پورې کړې
زه به دې هم تپوس له در نه شمه

شوک د فطرت لاري نيولے نه شي
زغم چي سدوا شي تاته بنه پته ده
گرداني شهلا، آتش نشان شي غرونه

نن چي مي شوندي ورته اوچيچلي
وئيل مي خپل علاجه په وخت وي پکار
ستا په مانغو کښي جوړ چينچي شوک دے

شوک ترينه سمه ورځ بيدلے نه شي
راغجه مي اوښکو په رخسار خواره کړه
بنکاري چي بيا چاته اوبه خروي

وېر مبارک ورته د لوسته وادله شنه
خوستا د سپين سر نه قربان شم ابي
بسي له ميانده نه چي شوکوي

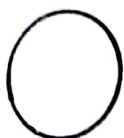

هر شنه چي ووختا به چوڼ نه کوو
راته په شا چا وپولے مي جور
داسي چي خولي پوري ده چي اوترو

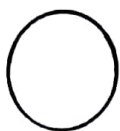

درسه دا خبره نه منده
که زړه دي تور دے له دنيا زاهد
نو بيا د کور سفېدي خله کوي

زُهَ هَادِثُو رَا ثَوْنَدَے کَرِے یِمہ
رَانہ چِی لَاس دُ مِیَنِی رَا بِنِکَلُو تَا
دُ سِیَنَد چِیو رَالہ پِنَاہ رَا کِپَلہ

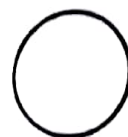

تہ خیلہ لور خور قَرَمِزَنہ گِہنہ
خو مَآخُہ دَاسِی اَوِرِیَدِی دِی چِی
خیلہ بَرِجُو لہ پَرِی دِی بَاتِہ بِنِہ وِی

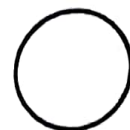

دُ ثَوْنَد پَہ ہر پَرَاؤ تَنور لِبہ دَے
دُ بَارَانُونُو اَنتَظَار مَہ کَوہ
چَرِتہ وِرِیجِی غَرغَنَدَہ اَوِنِکِرِی

دُ دِش دَا لَوُے اِحْسَان بَہ تُو کُ هِیرو
لَا جِیَنکُو دُ لُتُو کَالُو نَہ وِی
دُ پِنِغَلتُو بَ غورِخُٹکِ ی مَلا مَاتَہ کِرِی

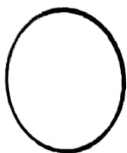

چَا لہ ہَم نَہ وِر کُو یِ حَاے پَہ زِرِہ کِی
پَہ صَفَا یِی بَانَدِی یِ مَہ تَہ رُوخِہ
ہِیرو خِیل عِج دُ اِیغِی نِتَہ دَے

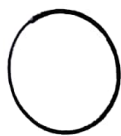

سَر کَہ مِی غَوَارِی نُو پَہ خُو دِ کِی اِصہ
کَہ سِیَادِی دِی پَہ حَا ن رَا وِستِی
سَر بَہ ہَر خُہ تَہ وِر پَہ خُو یِ کِی زَہ

ويڻي ۽ اوڻڪلي زما د وجود
ما ڊاڪٽرانو باندي مه گرجوي
رب دي د خولي لاري داروگري زما

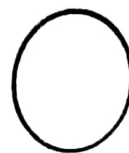

زه بدگمانه ستا په مينه نه يم
خو څنگه زده ڪم د راگونو ژبه
مزدور غريب د لوبڙي غور نه ويڻي

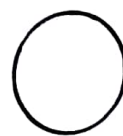

شهريني دا يو اعتراف به ڪوي
درد د خدا پرده ڪنبي مه پتوهه
خلق د مات لوبڙي اواز پڙيني

راته ۽ مه وينداه څري پر پرده
يتيم ڪه ڊر هم خدا ڏه خوشحاله ڪريو
خو د ژبا عادت تري اونه وتو

چاته د سڀي سڀي نظر نه ڪوي
هسي بي هائيه پري خان مه سڪوهه
ڪانه هغه دروند وي ڇي پروت وي په ڇاهه

د حقيقت زهر گوتاهي دي ما
زه خو د خوب دنيا ڪنبي نه اوسمه
پنڌله په څه غږه ڪنبي زو ڏه راڪوي

دُ شاعر چاپ کتابونه

۱. دُ رنہا سپوری، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)
۲. ہم آئینوں کے قیدی، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۳ء)
۳. سترگو کښې خوب دُ چکودر پاتې نه شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
- روپے ایوارډ یافتہ چاچا کریم بخش ایوارډ ۱۹۹۶ء
رتنه غوږونو کښې بنگړي شرنګوي
- دُ پښتو هائيکو مجموعه (چاپ ۱۹۹۸ء)
۵. گرفت، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۹ء)
۶. کاني دُ کھل پټه لاس کښې خوندي نه کوي
دُ پښتو هائيکو مجموعه (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

۱. وايه زما دُ خوب تعبير به خدئ وي
پښتو شعري مجموعه
۲. رضا حمداني شخصيت اور شاعري، ایم۔ فل مقالہ
۳. بيباکئي اظہار، دُ اردو تقریرونو مجموعه

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**